

Kompolthy Zsigmond

Kísértet-csárdás

avagy

Lehullt csillag fénye

Recitatív népszínmű 3 felvonásban

(A szöveg bizonyos részeiben Krúdy ÁL-PETŐFI című regényét követi.)

A szerző előzetes megjegyzései

Az itt következő darab, amely recitatív népszínműnek nevezi önmagát, egy négy részből összetevődő és a továbbiakban megírandó drámasorozat (amely ideiglenesen a BALCSILLAGZAT címet viseli) első, kissé még játékos tagja. Ebből következően e mű bizonyos vonásai talán még nem lesznek egészen világosak, és remélhetőleg a későbbiekben találunk majd igazolást. Az itt fellépő Hektor Viktor Dammer például a négy mű mindegyikében szerepel, igen különböző helyzetekben és szerepekben – egy hivatásos besúgó mindig nélkülözhetetlen a magyar életben. Hasonló a történet Tócsa bácsival (őt külön egyfelvonásos illeti majd TÓCSA BÁCSI HALÁLA címen), Tariszniai Jolán Tiborral (vö. PEZSGÓ A DALZONGORÁBAN), de ki tudná most még felsorolni a visszatérő szereplőket és mondatokat, amelyek át- meg átszövik majdan a BALCSILLAGZAT meséjét! A mű egyik titkos és talán legfontosabb szereplője Kompolthy Zsigmond, magyar regényíró (bizonyos értelemben ő a tetralógia szerzője, sapienti sat!), aki ha fizikailag nem minden esetben is, de szellemében, a szereplők gondolataiban állandóan jelen van. Ezek után lássuk a tervezett tetralógia egyes részeit!

43

I. KÍSÉRTET-CSÁRDÁS avagy LEHULLT CSILLAG FÉNYE recitatív népszínmű, 3 felvonásban.

II. AZ IRODALOM KÍSÉRTETJÁRÁSA

3 egyfelvonásosból álló mű, amelynek egyes részei a következők:

1. PEZSGÓ A DALZONGORÁBAN

A groteszk darab Tariszniai Jolán Tibor egyik, e nemben utolsó, „dalidóját” mutatja be; a dalos kedvű magyar ugyanis kiszenved a mulatság végére.

2. BALCSILLAGZAT

Főszereplője Kompolthy Zsigmond. A szélsőségesen frivol hang itt mérséklődik: a formálásba sötétebb színek keverednek. Kompolthy valószínűleg megőrül a függöny legördültével.

3. TÓCSA BÁCSI HALÁLA

Ez a szatírtétel Tócsa bácsinak, a vén és bohócos pacsirtának elmúlását próbálja megjeleníteni. Fellépnek a korábban meghaltak is, szellemjelenésként.

III. A HÉT VEZÉR CINKOTÁN

A cselekmény alapja egy történelmi tény: 1867. június 8-án Ferenc József pesti királlyá koronázásának napján hét ellenzéki képviselő, élükön Madarász Józseffel, a koronázás elleni tiltakozásként a Nagycicéhez címzett cinkotai kocsmában töltötte az egész napot. Ezt jeleníti meg a dráma 3 felvonásban. Ady szavaival élve: egyike a legnagyobb magyar abszurdumoknak.

IV. BIRODALMI RÖGTÖNZÉS

Egész estét betöltő, de lehetőleg szünet nélkül eljátszandó dráma, amely – egyetlenként a tetralógia tagjai közül – a „jelenben” játszódik; ez a jelen kb. az 1945–1988 közötti korszakot jelenti. Itt fellépnek majd a korábbi három mű szereplői is, de már csak látomásként egyes szereplők tudatában.

Ez volna tehát a tetralógia vázlata, de az alább következő darabnak természetesen önmagáért is helyt kell állnia, ezt semmiféle szerzői előszó nem takaríthatja meg számára.

A megformálásban alapvetően befolyásoltak a magyar „szellemi állatvilág” teremtményei, úgymint az operett, a népszínmű és az ábrázolt korszakok bornírt költészete. Mind-egyik darab „zenés”; a cigányok hangászkara állandóan a színpadon tartózkodik majd. Alom és valóság, ábrándozás és józan ítélet mindig összegubancolódik ezekben a drámákban, és néha már azt sem fogjuk tudni, hogy melyik korszakban járunk voltaképpen.

Egyáltalán nem bizonyos, hogy a színházi szakemberek ítélete szerint ezeket a drámákat elő lehet majd adni (bár a szerző bizván bízik színpadképességükben). A jelenlegi honi játéktílus és ízlés kissé más, mint az itt szükséges, és egyéb problémák is felmerülhetnek... Ezért a szerző – az esetleges olvasók iránti udvariasságtól vezéreltetve – igyekezett szellemes szórakoztató és a játékmód, valamint a világszemlélet egészét érzékeltető színi utasításokat írni.

A magyar élet kétségbeejtő; bármerre tekintünk, romhalmazt látunk szívekben és agyakban egyaránt (és az sem lehetetlen, hogy ezen tetralógia mindössze ennek a romhalmaznak roncsolt tükre, semmi más); ez a világ még az ördög általi elhurcoltatásra sem méltó; itt fog ránk bűdösödni ezeken a színpadokon. Így aztán a szerző a maga számára több dráma-írást nem tervez ebben az életben; úgy érzi, hogy elgondolása megjelenítésével a magyar dráma majdan délpontjára (egy másik megközelítésben mélypontjára) hág és befejezi önmagát.

44

Kelt Budapestén, 1988 áprilisában

A szerző

Játszó személyek

a színpadra lépés sorrendjében

HEKTOR VIKTOR DAMMER, ifjú, jó svádájú besúgó

MAXIMILIAN, idős, ravaszdi besúgómester, később ő vállalja PORTI FERKE szerepét is

TARISZNYAI JOLÁN TIBOR, népköltő, fokossal, árvalányhajjas kalpagban

MUKKONEKI ANDRÁS, költő és esszéista, díszkarddal

ESKÖROSSY ATTILA JÁNOS, szenvedő misztikus, költő és esszéista, fantomaszos külsővel

CSELÉDLÁNYKA, rémült, és cseléd, és jányka

VÁNDORLEGÉNY, kackiás ál-Petőfi, a sok közül

MARISKA NÉNEM, másképp öz. Kandúr Mihályné, birsalmasajtja boszorkányos híré

JULISKA, ábrándos honleány, de néha azért többre tör

ZSUZSIKA, ábrándos honleány

TÓCSA BÁCSI, költő és hivatásos nemzeti pacsirta, száraz bohóc, de ez nem mindig igaz

GAZDAURAMFÉLE, Turi Dani korai rokona

PORTI FERKE, új postamester, lásd fent

3 tagú cigány hangászkar

Történik: egy kocsmában, valamint Kandurék házatáján.

Idő: 1849 és 1867 között; pontosabb meghatározás nem lehetséges és nem is szükséges.

Első felvonás

Előjáték

Szín: vendégfogadó. *Reggel.* A szokásos berendezés. Gyűrt ág.

VIKTOR (a tükör előtt) *Drága, édes hölgyikék,
mire vártok a lombok alatt?
Párás a lég, az árnyak súlyosak,
Néktek készítem arcomat...*

Kedves rímek. Akár a patak fehér kövecsei. Vár rám egy nő – ez kétségtelen. De ki ő, ki lesz az áldott áldozat?! Csinos szójáték. Még nem ismerem. A szerep a fontos, megtalálni a figurát. Mögöttem és előttem az éjszaka. A bús, a csendes, a homályos, a titokzatos, a vágyakkal telt éjszaka. Jelzők ezrei, éjszakák ezrei, éjszakák széttéphetetlen láncolata... Éjek éje, éjszakája! Éjszakának éjes éje!

MAXIMILIAN *(előlép a szekrényből)* Bámulatos! Elképesztő és ienyűgöző! De inkább: egyszerűen csak bámulatos!

VIKTOR Az ördögbe! Maximilian, maga itt?!

MAXIMILIAN Pszt, ne szólítson a nevemen! Sebes nyelvű ifjú. *(Kihúzza magát)* Egyszóval, félelmetesnek talál?

VIKTOR Még kérdi? És... mióta...?

MAXIMILIAN Éjes éjek éjszakája... Még az éjjel érkeztem. *(Kacag)* Pudlikutya képében!

VIKTOR Egyszóval mindent hallott.

MAXIMILIAN És láttam is. Természetesen. Még annál is többet! Igazán nagyon szenvedélyes a kislány. De maga!!! A maga himvesszője valóban pompázatos mutatványokra termett. Magával ragadott! Charmant! Fogadja el egy öregember bókját!

VIKTOR Ugyan, ugyan, ön túloz. Csak megteszem, amit tennem adatott. Ennyi az egész. A természet játéka.

MAXIMILIAN No, no! Annál azért több. Volt tapasztalatom az ilyesmiben. Óh, ifjúságom kócsag napjai! Haj-haj! Hová levél? Hová levél?! *(Hirtelen)* Mennyi is az ön törzsszáma?

VIKTOR *(katonásan)* Négyezer-ötösszáz-nulla-három.

MAXIMILIAN *(papirokat vesz elő)* Hopp! Megvan! Aszongya, Hektor Viktor Dammer, született Nagyfalu, satöbbi, satöbbi... 27 éves, beszél németül, oroszul, franciául és magyarul. Ez utóbbi, ugyebár, anyanyelve. Szülei halottak. Testvérenje halott. Jelenleg Kompolthy Zsigmond magyar író belső inasa. Máskor meg: száll a szélben! Szoknyavadász, nőbolond. *(Kacag)* Na, ez igaz! Ezt tanúsíthatom!

VIKTOR Nagyon megbízható az adattár.

MAXIMILIAN *(hévvel)* Munkánk egyik legfőbb alapja a pontos, a helyes, a száz százalékgig megbízható információ! Adatok, fiatalember! *(Kissé csüggedten)* Adatok, adatok... *(Már szomorúan)* Állandó pontosítás... A nénye halott, a hűga viszont él. Ugy tudom, ikertestvérek.

VIKTOR Ismét egy pontos adat.

MAXIMILIAN És hol található most ez a bájos hölgy? Mert bizonyára az.

VIKTOR Nem hasonlítunk. Semmit sem tudok róla. Nyoma vészett a harcok alatt. Amerikába akart menni. Talán sikerült.

MAXIMILIAN Na, arról azért tudnánk!

VIKTOR Mit faggat? Semmit se tudok Viktóriáról.

MAXIMILIAN Viktória! Ez nem is név, inkább valami jelszó! Szóval nem tud semmit. Na, ez az egész persze lényegtelen. Látszólag. Látszólag lényegtelen...

VIKTOR Mit akar ezzel mondani?! És mit akar a hügomtól?!

MAXIMILIAN Hogyan?! Mit akarnék?! Semmit, a semminél is kevesebbet, barátocskám. Nyugodjon meg, kérem! Hiszen egészen eltorzult az arca... Pedig készíti valakinek, igaz? IGAZ?? *(Az öltözőasztalra bök)* Nem semmiért e tégelyek...

VIKTOR Nézze, én egyedül állok a világban. Nincs senkim. Nem hiszek semmiben.

MAXIMILIAN Helyes! De azért korábban, ugyebár... a barikád másik oldalán álltunk...

VIKTOR Az ifjúság váltóláza. Rég volt. Mindenki meghalt. Most már a maguk kezében vagyok. Mindenki meghalt. Magam vagyok.

MAXIMILIAN És mindez fölöttébb alkalmassá teszi önt arra a munkára, melyet tőlünk kap. Köszölgálatra, titkos megbízatásokra kiválóan alkalmas – ezt látom az ön szeméiyi jellemzésében.

VIKTOR Mindenki meghalt. A forradalom is.

MAXIMILIAN Oui. A Forradalom hulláját hatalmas csobbanással a vízbe hajították és most felkavarodott az összes szemét. De a hűga él.

VIKTOR És ki tud róla? Nincs sehol. Eltűnt. Nekem olyan, mintha halott volna.

MAXIMILIAN Szereti?

VIKTOR Nincsenek érzéseim. Üres vagyok.

MAXIMILIAN Veszelyes állapot. Aki üres, bármivel megtölthető.

VIKTOR És most mivel akar megtelíteni? Mert gondolom, nem baráti látogatásra érkezett.

MAXIMILIAN Ne siessen! Maga valósággal száguldozik. Hagyjon gondolkozni egy fáradt, törődött öregembert! Új parancs érkezett. (*Hosszabb csend*) Maga más feladatot kap.

VIKTOR (*gúnyosan*) Állok rendelkezésükre!

MAXIMILIAN Micsoda metsző gúny! Elszomorodom. És kezdek kételkedni. (*Hosszabb csend*) Szomorú vagyok. Szeretném, ha most beszélne, szeretném hallani a hangját, az ifjúság kócsagtollas oboajátékát akarom felidézni ebben az elkoszlott vendégszobában. Ma éjjel láttam izmai szabad hullámjátékát. Az ön vadállati fiatalsága könnyű kábulatot árasztott meszes csontjaimba. Hajdanvolt férfikorom sólyom napjai, lányok susogása a holdfényes parkok lugasaiban, vajas keblek langy illata a levelek réseiben... Beszéljen! Idézzé fel ismét az éjszakát!

VIKTOR De hisz mindent látott! Egy kicsit kínos már ez az egész... Pojácá azért még nem vagyok!

MAXIMILIAN Mint a széljáró küsz, olyan maga. Csak él, résnyi időt, villog a víz színén, végül horogra kerül, de csaliként. Magát megeszik a nagy halak...

VIKTOR Ön költő?!

MAXIMILIAN Na... néha írogatok. Hát csakugyan semmiről nem akar tudni? Micsoda üresség ily pompás testű ifjában! Már-már kételkedem, hogy jól választottam-e.

VIKTOR Ön inkább... a férfinemet... kedveli?

MAXIMILIAN Szeretné, igaz? Olyan egyszerű lenne minden. Oly köznapi és megszokott. De téved, biztosíthatom. Nem vonzanak a bűzös, ürülékes nyílások, savanykás illatú hajlatok. A szépség lovagja vagyok, lépjen fel bármely alakban. Himnem-nőnem... ezek előítéletek, rövidlátó osztályozás, aktarovarok esztétikája. Egyetemes csak a Szépség maga. Úgy tudom, erről Goethe is ír valahol... De hát miről nem írt Goethe? Szeretem a költőket, ők az emberiség igazi anyanyelvét beszélik, szent hevületben. Istenük Proteusz, az alakváltás, az átváltozás hellén világmestere. Alakváltás? Mit is jelent ez? Alámerülni egy másik lét rejtelmeibe, átlépni testünk bőrkerítését... De csak fecsegek, elkalandozom, ön bizonyára megbocsátja egy roskatag öregembernek. Fáradt vagyok, kedves fiam, törődött, és néha fásult is kissé. Igen... Miről is beszélünk?

VIKTOR Az alakváltásról...

MAXIMILIAN Áh! És még én tartok önnek előadást! Hiszen ön valóságos átváltozóművész! (*Kacag*) Tégelyek! Tudok mindent... És itt megint a személyi anyag szavaira támaszkodom. Kedves fiam, ön bizonyos értelemben tehát költő. Most éppen erre van szükségünk. Nagy szolgálatokat tehet...

VIKTOR Maszkok megint, maszkok mindenütt! Néha már húsomba harapnak, szétmargolják arcomat. Pokoli kín, alig elviselhető.

MAXIMILIAN Sose okolja a maszkokat, fiam. Ön üres... Így mondta, csak a saját szavait idézem. Kicsoda maga voltaképpen?! Ez homályba vész. A maszkok embert csinálnak magából, fiam. Legyen tehát hálás, köszöntse őket emberül!

VIKTOR Mindez nekem már kevés. Én többet akarok: önmagam lenni végre! Legyen már vége a gyerekkornak!

MAXIMILIAN Dicséretes elhatározás. De nehéz időket élünk; forr, zubog minden, változások birizgálják nyakunkat. Önmagunk lenni? – ez luxus, mi több; kalandor vállalkozás. Ezt most nem engedhetjük meg magunknak. Legyen türelmesebb. Önmaga érdekében.

VIKTOR Jó tanácsok és fenyegetések... De mi mást is várhatnék! Hiszen a markukban vagyok...

MAXIMILIAN (*kissé pojácásan*) Megint a túlzások, megint a türelmetlenség... Elszomorodom... és egy könnyesepp gördül alá szemem csücskéből... Kannibáli szavak... Törként sebzik meg a szívemet...

VIKTOR Az ördögbe is, bocsásson meg! Igazán nem akartam megbántani. Kérem! Rosszul van? Hozok egy pohár vizet.

MAXIMILIAN (*felkacag*) Még hogy rosszul? Minek néz engem, barátocskám?! Inkább egy palack pezsgőt! Becsaptam, igaz? No, vallja be szépen... A, ifjúság! Gyenge legények maguk, van még mit tanulniuk. Nem számít; önnel egy kissé elfogult vagyok, no, bevallom őszintén.

VIKTOR Mit kíván hát tőlem?

MAXIMILIAN Ez a beszéd! Ezt már szeretem! A tárgyra! Szerepet kínálok magának, tisztelt ifjú emberem, mégpedig egészen rendkívüli és nagyszabású szerepet. És testreszabot-tat...

VIKTOR Megint egy maszk... Fiatal? Öreg? Mindegy! De remélem, nem sánta vagy púpos?

MAXIMILIAN Fiatal! Ábrándos! Romantikus! Hölgyek dédelgetett kedvence! Egyszó-val: költő!

VIKTOR Költő?! De hát mit kezdenek maguk egy poétával?

MAXIMILIAN Magasabb szempontok, kedves barátom... Azt mondtam: költő, ez igaz, mégpedig nem is tehetségtelen, sőt, majdhogynem zseni, ezt őszintén megmondom, na ez persze csak szigorúan magánvélemény... aztán jövőtehetetlen túlzásokba keveredett, az ifjúság váltóláza, „akasszátok fel a királyokat szeptember végén” és így tovább, egyszóval forradalmár, ha így jobban tetszik, ezt természetesen nem én mondom. De már szerencsére meghalt. Jeltelen tömegsírban várja a feltámadást.

VIKTOR Na, most már végképp nem értek semmit. Ha meghalt, nyugodjék békében; mi dolgunk vele?

MAXIMILIAN Kérdése helytálló, tökéletesen logikus. Csakhogy – mint minden logika – egy kicsikét földhözragadt. Meghalt, ez kétségtelen, de hát ezek a folyton hallucináló magyarok, buta népség, excusez-moi, hiszen végtére ön is...

VIKTOR (*okosodva*) Aber, verzeihen Sie, én a magam részéről transzcendálom a magyarságomat!

MAXIMILIAN Ohó! És büszke sasként lebeg a saját ürüléke fölött?! Figyelemre méltó teljesítmény!

VIKTOR Ön gúnyolódik...

MAXIMILIAN (*kacag*) De nem! Nem! Biztosíthatom! Egyszóval meghalt?! Ezek a magyarok képtelenek belenyugodni. Meghalt? Ugyan kérem, ez csak amolyan kitaláció, meg mindenféle ravaszkodás – ezt beszélnek mindenütt. Aztán meg: látták is, egyszer az út mentén abáltszalonnázott, máskor valami csárdában járt a csüördögölőt, szerenádot adott a várpalotai esperes lányának, etcaetera etcaetera... özőnlenek a jelentések. Ezek természetesen eszeveszett hülyeségek, de megszületett (*felfelé mutat*) ott egy lángeszű terv. Azt akarjátok, hogy éljen? Jó, hát akkor élni fog! Mit törődnek ezek a tényekkel! Ide legenda kell, legenda! Hát most megkapjátok!

VIKTOR De talán nem is hasonlítok rá...

MAXIMILIAN Azt hiszi, érdeklí ezeket egy ilyen apróság? Azt látják, amit látni szeretnének. Na, persze egy kis maszkírozás azért nem árt, de a lényeg a belső azonosulás... érti, ugye?

VIKTOR Érteni értem, de hogy mi a zseniális a tervben, az továbbra is titok előttem.

MAXIMILIAN Rövidlátó ifjú ember! Gondolkozzék! Ha ő megjelenik valahol, tüstént felnyüzögnek a lázadó elemek, mint Krisztus körül a csonka-bonkák, erre a hírre még a nádasból is mindenki előbújik. És mi szépen lefűleljük az egész nagyszájú bagázst. Világos, barátocskám?

VIKTOR Valóban impozáns elgondolás. És nagyon vonzó feladat.

MAXIMILIAN Amelyet maga tökéletesen fog ellátni. (*Sejtelmesen*) És nem lesz egyedül.

VIKTOR Hogyan? Csak nem...

MAXIMILIAN De bizony én, barátocskám! Ki tudja, talán: (*kacag*) pudlikutya képében! Rövid időre sötét, aztán bevonul a cigányzenekar. A cigányzenekar az egész darab lefolyása alatt a színen tartózkodik, valahol a színpad oldalában vagy hátterében, de mindenképpen a közvetlen játéktéren kívül. Elegendő, ha három tagból áll: hegedű, bőgő és cimbalom felállásban, de persze lehetséges még egy klarinétos csatlakozása is az együtteshez. A zenekar folyamatosan kíséri az előadásban elhangzó prózát, a régi operák recitativo részeinek megfelelően. Nagyon fontos: külön zene íratása szükséges a cigányoknak, amelynek stílusa amolyan Schönbergbe–Bartókba–Kurtágba hajló magyar nóta kell legyen. Tehát valamiféle átszellemített és parodizált „jó ebédhez szól a nóta”. Hogy a zenekar mikor szólaljon meg, azt a rendezőnek kell eldöntenie. Most viszont mindenképpen játszani fognak egy rövidebb darabot, amelynek időtartama kb. 2-3 perc legyen.

Az írók bevonulása

2. jelenet

(Be nagy zajjal) TARISZNYAI JOLÁN TIBOR, rámás csizmában, árvalányhajas pörge kalapban, nagyszerű fokossal jobbjában; mellénye nemzeti színekben pompázik és így tovább. KUKKONEKI ANDRAS, aransujtásos mente, kócsagtollak, díszkard és így tovább. Szájában kacsiás szivar füstölög.

ESKÖROSSY ATTILA JÁNOS, démonikus fekete köpenyben, arca fantomaszokra festve, szája vörösen izzik és így tovább. Utánuk a rémült Cselédlánya.

CSELÉDLÁNYKA Jézusmáriaszentkeresztjózsefsefěstestvérei, urak, itt nem szabad, esziszt ferbóten...

TARISZNYAI (nagyon veri a csizmaszárát) Mit nem szabád, szántám, tá, tűzrül pattogattott, morzsolt, tá, küsángyalom?! Hát zsidó vagy tá, hogy nimetül kárattyolsz itten?

KUKKONEKI Tudja, mádmóazel, hogy kik vagyunk mi?! Eredeti magyar írók, azonfelül a BAK-Szövetség triumvirátusa! Mert Bakban születünk mindannyian.

TARISZNYAI És mindönkit mögbakunk!

ESKÖROSSY (odalép a lánykához, szemét démonikusan meregeti, közelebb hajol, a lány arcát hatalmas orrmozdulattal megszaglássza, aztán hirtelen): Lefety! (Mire a Cselédlánya ijedten kirohan)

KUKKONEKI Na, ezt jól megugrasztottad, János. Most aztán ki fog nekünk bort hozni...?

TARISZNYAI (közbeszól) ...jaófajta magyar szalonnyával? Ihon la a tarisznya, ihon a borocska (kipakol) az is mágyár, törmézetesen, ihun a törköly, kaóbász vagy két magyar métör, mög libatöpörtyü marokszáám...

ESKÖROSSY (szomorúan) A többi kegyelem...

48

KUKKONEKI Na, akkor asztalhoz, urakok! Ember vagy, Jolán! Jó fog a hosszú út végén ez a kis elemőzsia.

TARISZNYAI Nálam van mindig ölögendő! De urak, cudar egy kedvem vagyon! Fingok egyet, kettő lösz belőle!

KUKKONEKI (nagyot nevet) Szeleverdi fickó vagy te, Jolán! Ami szíveden, az a szádon...

TARISZNYAI Hijába no, magyar a fingom is, nem tőhötök raóla! (Általános ivászat és falatozás. Eskőrossy csak iszik és mereng)

ESKÖROSSY Bevallottam az alkonyatot a Kisalföldön... Szomorú madár az ember...

Valami rémbohózatot kellene írni...

TARISZNYAI Hogy mölögödnének az embörök... Sose búsulj, egykomám! Egyször halunk mög!

KUKKONEKI De akkor nagyon!

TARISZNYAI Oszt' törődök is völe! Az ördöggel is vígan parolázok! De addig: högyibe! Jány van, bor van, jaól csúszik a szalonnya, mi kőne még?! A bajuszom többet is kibír...

Én iszok! (Kiint a cigánynak) Húzzad!

(A következő verset nem szabad megzenésíteni; a zenekar kíséri csak a szavalatot)

TARISZNYAI (feláll az asztal tetejére)

Vigadj magyar, siratva húzzad!

Előtted tömegsír,

lángoló belek,

átvérzett ágytollak,

vicsorgó telek,

Vigadj magyar, siratva húzzad!

Sirass magyar, vigadva húzzad!

Láttuk a hajnalpírt,

láttuk a szelet,

szalonnyát zabáltunk,

hozzá nemzetet.

Sirass magyar, vigadva húzzad!

(Hangja a végén zokogásba fullad. Leborul az asztalra, úgy rázza az érzés!) Nem tőhötök raóla, csak kikíváncozott már bölőlem!

KUKKONEKI (vigasztalja) Jól van már, jól... Zubogi vér, csak zubogi!

ESKÖROSSY Nincs ez így jól. Pusztulunk. Pusztulok én is. Kevesen vagyunk. Meghaltak a legjobbak.

TARISZNYAI (felütődik) De a köserves, cimbalmospícsájú Atyaúrstenit neki! Azért se sírok! Hogyisne! hogy a muszka, a nimet, mög a zsidáo a markukba röhögjenek!

KUKKONEKI Inkább rajzolj még egy kukoricafütyöt, Jolán. Attól mindig megvigasztalódsz...

TARISZNYAI Most mán ahhoz sincs ködvem. Folyton csődörökkel álmodok. Te, Jaános, te értesz ehho, mit akar ez jólönteni?

ESKÖROSSY Sok a véred, Jolán. Fickándozni akar.

TARISZNYAI No, ez egyszer biztos. Mer' a vérömré nöm lehet panasz. Mer' néha majd a guta üt mög! Mer' amikó azt írja az a piszkoskórmú ujdondász, hogy igónis látták *ŐT* a környéken, mög hogy tán ebbe a csárdába járta a csördöngölőt, hát majd a lelköm szakadt ki a nagy dührohanatban. Hazudsz nimöt, hazudsz! Galádság mindön szavad! Mer' meghalt *Ő*, az áldott, mer fölálodozta magát a világszabadság otáran, eszt akarják évitatni *TÜLE*! Ha eszömbe tódul, hogy a bestye kozák a pikájával mögböké – megint rajtam van a zokogás. Mer' magyar vagyok, na, végzetösen magyar. Egy tűz a lelköm!

KUKKONEKI Ne félj, Jolán, amíg minket látsz. Hát nem azért jöttünk ide, hogy leleplezzük a csalást, hogy szemükbe kiáltuk az *Ő* nevében szélhámoskodóknak: hazudtok, világszalók vagytok mindannyian! Nem volt még ilyen példátlan botrány a magyar irodalom történetében. Mi az *ő* barátai voltunk, őrizzük híven emlékét, és nem fogjuk engedni, hogy hazátlan bitangok kisajátítsák azt, amit egyedül neki adatott megalkotnia.

ESKÖROSSY (*szomorúan*) Ki tudja, tán jobb is neki, hogy már elköltözött. Élni – szenvedni: ugyanaz. Ide vagyunk kényszerítve az üres égbolt alá. Kiáltozunk, de senki nem felel szavunkra. A szív csordultig tele, és Isten csak hallgat. Mintha mindenben az Ördög lenne jelen.

TARISZNYAI No má' mögint mötafizika. De az anyja zaklatottvalagújóúristenit, ha van Isten. akkó' csak magyar löhet *ő* is, mer' nagyon bünteti esztet a kis pogácsaméretű hazánkat. Mer' ver minköt nagyon! Annyira szeret minköt! Ez az én hitvallásom! Eszt mondom én, Tarisznyai Jolán Tibor! És ne mörjön senki nevönyit!

KUKKONEKI Hogy van Isten, vagy nincs – én ezt nem tudom eldönteni. Senki nem nevet rajtad, Jolán, hidd meg, én sem nevetek. Neked legalább van hited, van eszméd és ez – ebben a zűrzavaros, tegezödő jelenben – mindennél többet ér. De mondd meg nekem, Jolán, ha él az Isten, és ha magyar, miért engedte, hogy megöljék *Őt*, a legszebb magyar lelket, a forradalom élő tűzoszlopát, az ifjúság és a költészet eleven megtestesülését, a magyar szellem valóságos ünnepi csodáját?! Miért engedte, hogy tömegsírba dobassák ez az élni és alkotni vágyó, szinte még kamasz test?! Miért engedte, Jolán, mondd, miért?!

TARISZNYAI (*felbőg*) Nem tudom. Andorás, nem tudom! Fáj, nagyon fáj itt valami bölü, birizgálja a szívömet... De hátha... De hátha mégis él? És nem hazugok a hírók?! Hátha itt ült nömreg, ebbön a székbön, ahun most én ülök?! Te, Andorás, én mán kezdök hinnyi a csudákban! (*Szaval*)

Meghalt a költő – azt beszél.
Igen; de én azt mondom: él!
Ott látom őt a csillagok közt –
Kíró minden csillag regél.
Haj, végigittam énekálmát,

Halálhírére megfagyok.
Sírjából is hódít szerelme –
S e sír fölött részeg vagyok.
Ő már kijózanult az éjben,
De én itt még részeg vagyok!

(*Erre aztán vadul iszik*)

ESKÖROSSY Csak álom az élet, és mi álmok álmodói vagyunk. Írom tovább a halál-naplómat... Elfolyt itt minden vér. Az ész és a szív megöszült. (*És szaval!*)

Mert meghalok
és a Tejút végét
nyakamba kötözöm.

a világot
egy ránditással
a pokolba lököm!

KUKKONEKI Sötét érzemények... Eh, pokolba! – de nem a világgal, hanem ezzel a pesszimizmussal! (*És már ő is szaval*)

Azt gondoljátok, meghalunk,
Nem igaz a, nem igaz a!
Nincs a természetben halál:
Élünk mindig, mint valaha.

Persze alakot cserélünk,
Mint valami mosott ruhát,
Mosóné és mosott ruha,
Az is változtatja magát!

Meghalt *ő*, Jolán, vagyis alakot cserélt. Itt a földön nem látjuk viszont többé. Talán egy másik, egy jobb világban találkozunk. Én ebben hiszek.

TARISZNYAI De látod, a nép, ez a drága és ezerször áldott magyar fajta, nem akargya őfogadni eszt a röttenetet! Egyre csak láttyák mindenütt, folyton látogattya ámajikat! Én ebbön valami titkos ujmutatást orrontok!

KUKKONEKI Szentek ezek a látomások, Jolán. De nekünk most az a dolgunk, hogy leleplezzük a csalókat és szélhámosokat. Ezért keltünk útra, Jolán, és ettől semmi sem tántoríthat el.

ESKÓROSSY Én egy szenvedő misztikus vagyok. Nem ülök fel a paraszti babonáknak. Te meg, Jolán, jobban tennéd, ha egy kicsit hátra mennél, és kiokádnád magadból a lángérményű szent hevületet. És végre elindulnánk a dolgunkra.

TARISZNYAI De a karikapicsás orrikonszaró jaúristenyit! Nem vagyok én részög! Nincs neköm hányhatnékom. Illetőleg részög, az vagyok, de csak a bensőm tüzes, kívül azé színjaózan vagyok. Asztal alá iszok én bármellik zsidaót! (*És már megint dalol!*)

Hajhejhijhojhőj
szötyögő szötty!
Sebaj ha pityókos vagyok is
Szeretem én az Istent úgy is

Duhaj véremlen aszt gondolom:
Ha bort iszom, Istent is iszom!
Hajhejhijhojhőj
pötyögő pötty!

(*Tarisznyai most már táncol is; hányja-veti fokosát!*) Nem vagyok én részög! Csak fáj bennöm a szomorúság! Meggyulladt bennöm a szalonnya! (*Fütyent*) Me' magányos vagyok, mint a pacsirtafüty. Jány kéne, Andorás, valami küsded lélekmelegítő. Csók-pörgettyűs, mesélős, foncsikos, idres jányka! Jaj de kéne, ide a szívem közepébe!

ESKÓROSSY (*iszik*) Az ördög biztos limonádét iszik. Akik bort nyakalnak, mind szerencsétlenek. Menni kellene, de senki sem mozdul.

KUKKONEKI Vén kecske! Mit akarsz még a jányoktól?! Nem szégyelled magad?! Gondolj a feleségedre, a kicsiny szellemi szókére!

TARISZNYAI Unom mán az asszont, Andorás! Me' szent asszony, az egyszer bizonyos, de nagyon is szent a lelköm. Nincs benn öleg tűz, nekem mög folyton itt száguldozik az ereimbön. Aszt jány köll az embörnek. Mer aszongya:

50

Nincs ily szerelmes ország:
A legények s jányok
Egyé ölelkező
Megtetesült lángok.
Egész nap álmodnak
Edes tündérálmot,

s így találak ők egy
Csókban mennyországot.
Szívem ezt kiáltja:
Imádott hazám, a
Szerelem hazája!

Jányt neköm, ha mondom! Egy jánykát akarok!

ESKÓROSSY Elpusztulsz te hamarosan, Jolán. Akkor majd megtudod, hogy milyen barátaid voltak. Mi fogunk téged eltemetni. Aztán veszünk egy jó kulacs bort, és kiülünk a sírodra.

KUKKONEKI És megkérdezzük tőled: No, Jolán, akarsz-e még jányokat ölelgetnyi? Akarsz-e még inni? De te nem felelsz alulról. Hallgatsz.

ESKÓROSSY A kulacs meg azt mondja: koty-koty-koty. És megint megkérdezzük: No, Jolán, most nem akarsz verseket szavalni?! Bordalokkal szédíteni a csárdásjányokat?! Te megint csak nem felelsz. Nagyon csendes leszel, Jolán.

KUKKONEKI És a kulacs csak azt mondja: koty-koty-koty. Miért nem felelsz, Jolán?! Tán sokat korhelykedtél az éjszaka? Tán sokat ettél, sok volt a szalonnya, Jolán?!

ESKÓROSSY Sok volt a szerelem?! De te már nem felelsz, Jolán... És a kulacs dalol: koty-koty-koty.

KUKKONEKI Most már látod, milyen barátaid vannak...

TARISZNYAI Jajajajaj! Nem akarok még möghatnyi! Élni akarok és dalónyi! Mér beszél-tök neköm ijjen borzasztóságokat?! Mer' nem tuttok ti má mulatnyi! Mer' korcsul a magyar! Csenyevészedik! Fijatalok – korcsok! Muszkák mög nimötök! Gyöngé a karmotok, legények! Macskák vagytok ti, nem oroszjányok! Ó volt az oroszjány meg tigris egy szömélyben! Hol voltatok ti még akkó?! Ó tudott mulatnyi hetedhét órszágra, Pozsonyba', Pápán, Szögedébe, mindenütt. Mer' aszt írta:

Hát azért csak iddógálunk
Mig fel nem kötik az állunk,
Iddógálunk nap hosszában,
Iddógálunk a kocsmában.

KUKKONEKI Mi is olvastuk a verseit.

TARISZNYAI *(gúnyosan)* „Mi is óvastuk”! Na hiszen! De nem ismertétök. Csak képrő láttátok mög könyvekbő! Mintha az öreg vóna! Én még tőle tanútam a magyar mulatást. ESKÓROSSY Mi meg tőled tanuljuk. Mégsem szakadt meg a magyar irodalom fejlődése. TARISZNYAI *(megsértődik)* Ej, te pipellős száju! Csipkelőggý! csak, csip, csip, csip! KUKKONEKI Ejnye, ne vitatkozzatok már! Béküljete meg tüstént! Hiszen mégiscsak egy dologban járunk.

TARISZNYAI *(dúcásan rajzolgat)* Persze, mer' nekülem sömmire se mentök! Mer' neköm barátom vót, egybő a nyakamba boru, ha ő az igazi. Mer' csak én ismerem őt hármunk közü. Mer' neköd nem vót a barátod, Andorás, híjába szónokótál úgy az elébb... Szaóval... jaó az öreg a házná... *(Nagy lendülettel az asztalra akar könyökölni, de a mozdulat mellécúsúzik, és a daloskedvű költő poharak, üvegek csörömpölése közt az asztal alá zuhan)* ESKÓROSSY *(fanyarul)* Bizony jó...

TARISZNYAI *(feltápaszkodik)* Az istenyt! Marha székek, mög marha asztalok! Marha egy világ! *(Rúgdos)* Röhögjete csak! *(Senki nem röhög, hosszabb szünet)*

ESKÓROSSY Éhes vagyok.

KUKKONEKI Miiiii?!

ESKÓROSSY *(konokul)* Éhes vagyok.

KUKKONEKI Hát nem az előbb ettük degeszre magunkat?

ESKÓROSSY Én nem ettem. Éhes vagyok.

TARISZNYAI De igaza van! Én is önnék még valamit!

KUKKONEKI Mikor indulunk már végre?!

TARISZNYAI Há' hova rohanysz?! Minek ez a nagy szágudás?

KUKKONEKI Milyen száguldásról beszélsz te?! Hát már órák óta itt ülünk!

TARISZNYAI No akkó' kibírsz még egy aórácskát... Mer' jigaza van a Jaánosnak. Ennyi kéne valamit! Egy szép adag méltóságos tötött káposztát! Füstött sódarral! Aztán meg a tekintetes tourós csuszába is belenyának! Édüs téfölle! Mög asztán möguntam mán a borat. *(Még egy üveget vesz elő)* Áttérnék mán a pájinkára.

ESKÓROSSY Hát voltaképpen itt is hálhatunk.

TARISZNYAI Mé ne?! Üdönk, az van! Van pájinka is, elemózsija is akad, csak még valami jány kéne, jány kéne, de nagyon!

3. jelenet Rettenetes párviadal

(De lány helyett ebben a pillanatban egy vándorlegény lép a kocsmába. Öltözéke legalábbis fantasztikus. Pl. cilinder, csizmanadrág, de hozzá félcipő vagy szandál. Fiatalember, 25–30 között)

VÁNDORLEGÉNY Adjon isten, jó napot az uraknak! *(Leül az asztalhoz)*

KUKKONEKI Magának is, ha jőban jár!

VÁNDORLEGÉNY *(hetykén)* Rám aztán nem lehet panasz! *(Elemózsiaát vesz elő, falatozik)*

ESKÓROSSY *(fojtottan suttog)* Nekem nagyon gyanús ez az ipse. Jó lesz vigyázni, fiúk! Alighanem besügó.

TARISZNYAI Te örült! Há' nézd má mög jobban! Hogy néz ez ki! Rongyos egy csavargáo ez, te!

ESKÓROSSY Hát éppen ez az! Biztosan álcazza magát. Higgyeték nekem. Az én szimatom nem csal. Ezt direkt az én nyakamra küldték.

TARISZNYAI Neked üdözéses eszméd van, Jaános...

ESKÓROSSY Minden okom megvan rá. Már régen vadásznak rám. Félnek tőlem a nyavalyások!

TARISZNYAI *(gúnyosan)* Csak nem az állatheceidtól recketnek odafenn?!

KUKKONEKI Nem hiszem én ezt, János.

ESKÓROSSY Haha! Nekem beszélhettek. Tudom, amit tudok... *(Fojtottan hörögue)* Tudok én magamra vigyázni! Engem nem húztok be a csőbe!

KUKKONEKI Nyugodj már meg, az istenit! Várj csak, majd én kifagगतom...

ESKÓROSSY *(hörögue)* Vigyázz, András, vigyázz! Nagyon dörzsölt fickónak látszik. Mindent fölhasználhatnak ellened...

KUKKONEKI (*kissé elbizonytalanodik*) Jól van, na... Nem írtam én semmi olyat... Most mit idegesítesz? Nekem nincs félnivalóm...

(*Közben a Vándorlegény egy könyvet vesz elő, és olvasni kezd*)

ESKÓROSSY (*a legnagyobb izgalomban*) Látjátok?! Látjátok, amit én látok?!

TARISZNYAI Mos' meg má'... mi van má' megin'?

ESKÓROSSY Nem látsz a szemedtől, te madarak pajtása? Olvas! Ez a fickó olvas!!!

TARISZNYAI Hát óvas! Hadd óvasson! Biztos nem a te kötetedet fógattya! Az enyimben meg csak szépséget tanál...

KUKKONEKI Azért ez mégis gyanús. Igaza van a Jánosnak. Jobb lesz eltűnni...

TARISZNYAI (*dühös*) Az isteny rohassza meg a gatyábataknyadzott seggeteket! Majd én elintézem mán eszt a dógot. Mer' látom mán, hogy nekem kölletik sorompóba szállnyi!

(*Bajszát pödörve áll oda a Vándorlegény asztala mellé*) Na osztán mi jaót óvas olyan nagy buzgalommal szíppajtásom, ha mög nem sértem vele?

VÁNDORLEGÉNY (*alig néz fel*) Szó, szó, szó...

ESKÓROSSY (*halálsápadt*) Hamlet, II. felvonás, 2. szín. Végünk van...

TARISZNYAI Osztán mi járaban errefelé, ahun még a szegén kötő sem igön mutatkozik?

ESKÓROSSY Nagyon direkt...

VÁNDORLEGÉNY Költő?! No, költő, az mindenütt akad ebben a leigázott hazában. Abban aztán nincs fogyatkozás. Mert már az árnyékszéken is kéziratokba botlik az ember. Mindent elborít az irodalom. Ne is beszéljünk róla.

TARISZNYAI Ejnye, de kerítésszaggatáo nézetei vannak az úrnak! Hát dalok nélkül hova lenne ez a lángoktól övedzett kisded aorszaág?! Hova lenne?! Mer' köll egy vers írássék minden üdőben...

VÁNDORLEGÉNY Csak nem poétafajta az úr is?

KUKKONEKI Már pedzi...

52

ESKÓROSSY Nagy marha egy barom ez a Jolán...

TARISZNYAI (*kinban, két társa felé pislogat*) Már hogy én?!

VÁNDORLEGÉNY Hát ki más? Az urat kérdeztem, vagy tán nem így gondolja?

TARISZNYAI Hát engem, na... hát persze hogy engem... Csakhogy... vóna itt valami más is...

KUKKONEKI (*közbelép*) Minek erről annyit beszélni? Itt a bor, akad itt még egy pohár. Önnek sem fog ártani egy pohárkával a hazáért!

VÁNDORLEGÉNY Nem árt bizony, még kettővel sem. Ha nem szeretném a hazámat, nem rónám ezeket a poros országutakat, melyeknek soha sincs végük. Végtelenek ezek a magyar utak; nincs megállás, nincs pihenés rajtuk. Aki elment a hátunk mögött, azt szembejönni többé soha nem látjuk. Ezért aztán megbecsülöm én a jó szót, szíves kínálást. Tehát, a hazáért! (*Isznak*)

KUKKONEKI Na, önnek bizonyára jó oka van rá, hogy ilyen nagy útonjáró, hogy az országúton ütött tanyát...

VÁNDORLEGÉNY Minek is tagadnám? Passzióból nem sétál senki ebben az átkozott homokban. Sok keserűséget megértem én már a hazában Segesvár előtt és Segesvár után is. Egy csöppel több vagy kevesebb, mi az a tengerben?!

KUKKONEKI Hát maga ott volt, a végső csatában?

ESKÓROSSY (*szíszeg*) Provokál, provokál...

VÁNDORLEGÉNY Sose szíszegjen az úr, ott a másik asztalnál! Engem már csak az ég haragja, az elemek játéka, a villámok rendszere érdekel. Én már meghaltam egyszer a világszabadságért. De nem leltem nyugovást, mert nagyon fáj a szívem az élet, a haza miatt. Örökös boldogtalanság várt volna a másvilágon. Felébredtem tehát a segesvári csatatéren, amikor már mindenki halálhíreimet költötte.

ESKÓROSSY Örültek országa ez...

VÁNDORLEGÉNY Tudom, hogy nem hisz nekem senki, de igazi – másvilágot próbált – halottnak kell annak lennie, aki megérti az én szándékomat. Én holtan feküdtem a csatamezőn, nevem gyűlölt és üldözött a hatalom előtt; özvegyem katonatisztek és ficsúrok martaléka, ha nevemet tovább viseli. Én nem védhettem meg többé őt árnyékká lett alakommal, erőtlén kezemmel. Én nem magasztalhattam többé az angyalok trónusáig az egyetlen nőt, aki hűséges és jó volt hozzám. És egy éjszaka megjelentem hálósobájában álom képében. Megmutattam neki halálos sebeimet, másvilági arcomat, és beleegyezésemet adtam, hogy

újból férjhez menjen, mert az üldözések elől másként nem szabadulhat. Így történt. Ilyen áldozatra csak az képes, aki már megjárta a másvilágot.

KUKKONEKI Csak nem Júliának hívják azt az özvegyet?

VÁNDORLEGÉNY De bizony az a neve; eltalálta az úr.

KUKKONEKI Ember! Jól figyelj rám és válaszolj! Ide nézz rám, az arcomba, és felelj! Ki vagy te, hogy hívnak, mi a neved?! Ki vagy te, mondd!

VÁNDORLEGÉNY Minek úgy orditozni? Sose tagadtam, ha megkérdték, hogy az én becsületes nevem Petőfi Sándor! Hiába forgatja úgy a szemeit! Az én nevem Petőfi Sándor.

TARISZNYAI (előugrik) De az anyja kinkeservesdudacsőcsüjaóúristenyit! Hát ha mán' így megyen ez a dolog, akkó én is főfedem az inkognityaómat! Mer' én meg Kossuth Lajos vagyok személyesen Turinbaól!

(Ebben a pillanatban a Vándorlegény négykézlábra ereszkedik és a házőrző kutya dühös morgásához hasonló hangokat hallat. De Tariszniai sem rest; ő is négykézlábra áll és komondorként acsarkodik vissza a tajtékzó Ál-Petőfire. Így oldalazva, kaffogva-kurrogva üzik ki egymást a színpadról. A cigányzenekar teljes gözzel dolgozik. Kukkkoneki verejtekezve ül vissza Eskórossy mellé)

ESKÓROSSY Mondon én: örültek országa ez... (Hosszabb csend)

KUKKONEKI Megyünk?

ESKÓROSSY Menjünk... (Nem mozdulnak)

Függöny

Második felvonás Magyar táj, magyar ecsettel

53

Kandur uram házatája. Jelen vannak: KANDUR ZSUZSIKA, KANDUR JULISKA, mindkettő fiatal lányka, valamilyen nemzeti jellegű öltözetben, honleány mindkét szentem tudniillik! Orcáikon majd kicsattan az egészséges napsugár.

Tolókocsiban ott üldögél TÓCSA BÁCSI is, ez a vénember költő vagy ilyesmi. Most is éppen valami kéziratfélében szöszmötöl. Oldalán jó svádájú magyar kard fickándozik, jól jön az egy tolókcocsiban... Öltözeke egyébként is regényes, de ezt rábizzuk a jelmeztervező képzeletére. És ott van még a jányok anyja, özv. KANDÚR MIHÁLYNÉ, éppen a mosással foglalatoskodik. Csapkod a habban.

A díszlet tulajdonképpen a ház előterét ábrázolja. Lehetnek itt virágok, bokrok és egyéb természeti tünemények. Lehet naplementét festeni a háttérbe. És még sok mindent lehet; színes legyen és izléstelen.

A szín egy részét teljesen elfoglalja egy zsinórokra felfűzött, rengeteg kis üvegtáblából álló elem; az üveg alatt különböző Petőfi-versekből kimásolt, gyöngyszínes betűkkel rótt sorok látszanak.

Juliska és Zsuzsika most megint nagy munkában vannak: egy hatalmas, szinte az egész játéktérrel betöltött terítőt vagy falvédőt himeznek tele Petőfi-sorokkal. Jól látszik ez a mondat, amely éppen munkában van: „A VIRÁGNAK MEGTILTANI...” Ebbe az idilli hangulatba vonul be a már jól ismert cigányzenekar, finoman játszanak a hangszereken.

Hosszú, magyar csend. Aztán egy gazduramféle vonul át a színen élő(!) almásderesét vezetve maga után.

GAZDURAMFÉLE Szép jaó napot, kisasszonykák!

JULISKA Magának is, Turi gazda!

(Aztán Gazduramféle eltűnik a lóval. A nagyobb színházi hatás kedvéért nem ártana, ha egy nagyot szellentene az a táltos, de az is elég, ha csak egy nagy adag citromot pottyant az alkonyatba)

MARISKA NÉNÉM (utánanéz Gazduramfélenek) Ej ez a Dani, ez a Dani!

(Erősen csóválja a fejét; ő tudja, hogy mire gondol, mi talán soha nem fogjuk megtudni. Tovább csapkod a mosásban. A drága, jó Mariska néni!)

TÓCSA BÁCSI (felnéz, nyújtózkodik, ropogtatja vén csontjait) No, talpra magyar! (Feláll a tolókcocsiból, odamegy az asztalkához, tölt magának a borosüvegből, szódát is fröccsent hozzá, aztán visszaül a tolószékbe. Nagyot kortyol a pohárból. A kéziratra bök) Ettől mindig megszomjazik az ember... Száraz torokkal akadozik a rímfaragás.

ZSUZSIKA Olvassa fel, Tócsa bácsi!

JULISKA *(tapsikol kis kezével)* Igen, igen, már elepedünk a kíváncsiságtól, édes, drága Tócsa bácsi!

TÓCSA BÁCSI Még nem vagyok kész, szentem... Régen, régebben, még ifjúkoromban ment minden, mint a karikacsapás! Daloltam én napestig, mint a kúrti pacsirta. Úton-útfélen csak rám jött a dalolhatnék! Most meg?! Hijába no, az öregember csak olyan, mint a sült disznómáj. Utólag kell megszőzni! *(Hosszabb csend, csak a mosás zörejei hallatszanak. A lányok himeznek, a cigányok darvadoznak)*

TÓCSA BÁCSI *(erőre kap)* De jól csúszik ez az érmelléki! Valósággal melegíti az öreg szívet.

MARISKA NÉNÉM Még szegény Mihályom szűrte...

TÓCSA BÁCSI Még utóbb megérjük, hogy a magyar nadrág kimegy a divatból! Ej, ej, be hamis világ! De ez már politika...

MARISKA NÉNÉM *(még mindig emlékezik)* Egész keserűségét belefojtotta ebbe a borba... Mintha még most is látnám: evett este egy kis szalonnát, a pötyögését szerette a lelkem; aztán befordult a falnak, még cuppogott kettőt, aztán elhallgatott. Úgy aludt el, mint a téli krumpli. *(Folytatja a mosást)*

JULISKA Szegény apus!

TÓCSA BÁCSI Mindenütt feltűnedeznek ezek a macskanadrágos egzisztenciák... Ez nem vezet jóra. Beamterek, inzsellérek...

ZSUZSIKA Ne füstölögjön, Tócsa bácsi! Hamarosan itt az ősz... *(A két pajkos honleányka most szépen befedi a jó öreg Tócsát a terítővel; kis kaccanatok, viháncok hallatszanak. És a lányok dolgoznak tovább. A szelíd, galambbőz Tócsa bácsi meg elkezd gurigázni székével a lepel alatt. Látszik, ahogy járdogál a feje búbja.)*

TÓCSA BÁCSI *(a lepel alól)* Nem boldog a magyar...

JULISKA Ne mozogjon, Tócsa bácsi! Még elhibázzuk a hímzést.

MARISKA NÉNÉM Lányok, lányok, ejnye, hát szabad ezt? Tócsa bácsi megharagszik.

TÓCSA BÁCSI *(a lepel alatt)* Kicsit játékos a két szentem... Mint a fiatal őzsuták. Engem nem zavar; én így is tudok dolgozni. Az igazi költő nem válogatós, fülön csípi a múzsa csókját, ha dalhatnékja támad. Már el is készült az első két sor. Ide hallgassatok, lányok! *(A két honleány most nagy lendülettel lerántja a terítőt Tócsa bácsiról; olyan ez, mintha a vén pacsirta saját szobrának leleplezésén üldögezne)*

TÓCSA BÁCSI *(olvás)* Zsuzsika, Juliska!

Kész van a puliszká?

ZSUZSIKA Zsuzsika?!

JULISKA Juliska?!

ZSUZSIKA-JULISKA *(együtt)* Ezek mi vagyunk, Tócsa Bácsi?

TÓCSA BÁCSI De bizony hogy ti vagyok barányaikaim!

ZSUZSIKA-JULISKA *(együtt)* Köszönjük szépen, Tócsa bácsi!

MARISKA NÉNÉM Jaj, hát mikor főztek ezek a lányok puliszkát? Még mit ki nem talál, drága Tócsa bácsi? Mindjárt megkönnyezem...

JULISKA Ilyen a művészet hatalma, anyus. Nincs szebb dolog a költészetnél. *(És szaval)*

Hej, nincs ily dalos ország:
ősidőktől óta,
Mint a vadrózsa, úgy
Terem a sok nőta.
Tudjisten, ki költi,
Talán tündérmadár?

Olyan, mint a mese,
Hogy szájról szájra jár.
Szívem azt kiáltja:
Az én édes hazám
A dalok hazája!

TÓCSA BÁCSI Milyen szép... Tariszniai Jolán Tibor gyöngyharmonas zöngeménye... Bizony, Népnyaszentegyház ez a kis ország... Jól írja ez a Jolán. De azért nagy selma ökelme...

JULISKA Tetszik őt ismerni?

TÓCSA BÁCSI Hát ki ne ismerné Tariszniait? Madarak pajtása, mindenki cimborája. Kunyhóban, kastélyban egyaránt otthonos. Mulatós nagyon, vadevő, vadivő, egyszóval igazi magyar ember! Lángol benne a zsenivér!

ZSUZSIKA Na, kapnám csak a körömöm közé, ráncba szedném azt a nagy héjázását! A mi házukban nem rugdosná ki az oldalfalat!

TÓCSA BÁCSI Ej, de kardos a menyecske!

MARISKA NÉNEM De jól mondja a Zsuzsi! Ivott az én Mihályom is, nyakalt ő is becsülettel, mert hát kell az a magyar embernek, ha honfibanatja van. De azért csak illik tudni a mértéket.

TÓCSA BÁCSI Kurta az élet, hosszú a művészet. Ki is mondta ezt?

JULISKA Talán Göthe...

MARISKA NÉNEM Ne kotyogj már bele mindenbe! Egész meglúdbőrzött már ennek a lánynak a feje a sok poétizmustól. Könyvek, dalfüzetek...

JULISKA (*merengősen*) Meg kéne házásítani...

MARISKA NÉNEM Na, kibújt a szög a zsákból! Beszéljen már a fejével, Tócsa bácsi! (*Hirtelen*) De hát kit kéne megházásítani?!

JULISKA Tarisznnyait.

ZSUZSIKA (*gúnyosan, kis kígyóval a nyelve hegyén*) Csak nem magadra gondolsz, kicsikém?!

JULISKA (*belhővel*) Neki társa van szüksége. Gondoz a bajban, csendes a zajban... Halkszavú magyar honleány, szőke-Tisza-fürtű, Balaton-kék-szemű, dalban fogamzott játszi fülemüle. Sül a hús, enyhíti a költő étvágyát, nyugosznak csendben a szerelem és a poézis kettős dunyhájú nyoszolyafészkében...

TÓCSA BÁCSI A lelkemből beszélsz, kislányom. Mert a költő csak olyan társtalanul, mint a mezei fuszujkaparéj. Egy kis szellő is kibabrál vele!

MARISKA NÉNEM De csak nem vezet jóra ez a sok holdfény meg muskátliszag! Szegény, jó Mihályom le is törte volna a derekamat, ha szakácskönyv helyett az ÚJ HÖLGYFUTÁRT búvárolt volna...! Nem mondom, rossz az, ha az ember csak magában beszélhet. Mer' tegnap is megjelent nekem álmomban – úgy látszik, eső lesz estére!

TÓCSA BÁCSI Hideg az ágy, pihen a vágy... Egész elszomorodtam. Volt nekem is párom, aranykalitos dalosmadaram. Az irigyek elrabolták tőlem, pihen sok éve már a hűvös hant alatt.

JULISKA Hát hogyan halt meg a Tócsa néni?

MARISKA NÉNEM Nem illik ilyesmit kérdezni, kislányom...

ZSUZSIKA (*kisélénken*) Én olvastam a KISPAJTÁS-ban, amit a Tócsa néniről tetszett írni! Még a címére is emlékszem...

TÓCSA BÁCSI (*könnymorzsával*) Bizony, báránym... A GYÁSZZHANGOK TÓCSA NÉNI FELETT... A poétafele már csak ilyen szomorban szüli legédesebb kisdedeit.

MARISKA NÉNEM (*szigorúan*) Juliska, Zsuzsika! Jösztek ide azonnal ruhát facsarni?! Még megrikatjátok Tócsa bácsit! (*Duzzog ám a két kislány a dorgatóriumra! De azért odahallgatnak az anyai parancsra. Már mennek, már csavarják... Így esik aztán, hogy Tócsa bácsi monológja alatt csurog-csöpög a vizenyő*)

TÓCSA BÁCSI (*magá elé*) Iszonyatos augusztusi napok! Vértengerben, lángözönben botorkáltunk valami csömörig zsúfolt tömegsír felé. A nyárközepi hőség roppant, zsíros dunyhákban feküdt a félajult város. Az utcák üresek voltak; mint a fényérzékeny rovarok a repedésekbe, mindenki szobája legmélyébe rejtette magát. A házfalak ziháltak, kisebesedtek a napsugarak merőleges, könyörtelen lándzsáinak dőféseitől. Minden elnémult; az üvöltések befelé szakadtak. Egy dögtemben éltünk, a rothadástól táplálva. Szinte hallhatóan, nagyokat cuppogva, emesztettek a sikamlós, emberi belek. És a tántorgás, a dadogások az éjben, egy végnapjait számláló város panaszhangjai... Finom por szitált a mozdulatlan agyvelőkre. A lakosság szűkülve vinnyogott és a sűrű bujaság finom mérgei lassan belekúsztak a vérkörökbe. Így élt mindenki akkor, és így éltünk mi is.

Az orosz csapatok bevonulásával minden reményünket eltemettük. Sokan megőrültek, mások öngyilkosságot követtek el. Legifjabb szeretőnk volt az erőszakos halál. Feleségem fiatal volt, én már akkor is korosabb. Dióbarna bőrű, fekete szemöldökű, fátyolos tekintetű, démoni jelenség, a pesti arszlánok bálványja. Kopott kuvasz voltam mellette, megtört esernyő a poros előszobában. Bosszúszomjas pillantásokkal fogadta udvarlásomat, és esküdött az oltár előtt örök hűséget, amelyet meg sem próbált komolyan venni. Élte hát világát, ragyogtak a huszárcsizmák, forogtak a menték, a szalonban zongorafutamok csillagszórói sisteregtek. Kacagott a szőke pezsgő, konfettihavazásban szédelegettünk a legyilkolt unalom hullája fölött, és a feleségem volt a bálkirálynő a város tánctermeiben.

Soha nem kísérhettem el, hajnalokig virrasztottam a hálószobában, hallgatva az ébredező város zörejeit. Fáradtan és diadalmasan érkezett meg a feleségem, hódításai teljes pompájá-

ban, és ezekben a kivételes pillanatokban engedte, hogy én is birtokoljam nemrég más gyönyörökre feszített testét. Bosszú volt ez is, de nem érte el célját, mert szörnyű kéjemet csak fokozta, hogy magam alá törhetem más férfiak nedvétől sikamlós ágycékát. Így éltünk éveken át.

Az összeomlás pillanatában azonban mindez megváltozott. A bálók megszűntek, az arslánok elmenekültek, kettesben maradtunk a lakásban. Minden puffadt volt és széthullani látszott. Kialvatlanul, vöröslő szemekkel tébláboltunk a katlanforró szobákban. A feleségem már fel sem öltözködött, egyetlen gyűrt fésűlködőköpenyben roskadozott a nyitott zongora előtt. A visszafojtott kéjvágy robbanásig feszítette a testét. Alkonyodott. A meleg valamelyest visszavonult, feleségem az ablaknál állt és mélyen kihajolt az üres utcára, szép ívű tomporán izgatóan feszült a selyempongyola. Valami vihar sodort mögéje, felrántottam a köpenyt és a következő pillanatban már testébe hatoltam.

Nem védekezett, csak felsikoltott, előbb a fájdalomtól, aztán a rázúduló gyönyörhullámoktól. Elhomályosuló szemekkel még láttuk, ahogy az utcán egy orosz őrjárat halad át. Aztán egyszerre zuhantunk a kéjbe.

Ettől kezdve a feleségem testének rabszolgája lettem. Nem bocsátotta meg, hogy üvöltöni hallottam a szerelemben, hogy teljesen kiszolgáltatta magát. Szinte beteges sóvársággal üldözött a nap minden percében, és megvetően felnevetett, ha már nem bírtam tovább. Aztán ez is véget ért. Napokra szobájába zárkózott, nem válaszolt a kérdéseimre. Ekkor már éreztem, hogy közel a végső összeroppanás. Szó nélkül becsomagoltam és elköltöztem Kompolthyhoz, a regényíróhoz. Három nap múlva tértem vissza.

Szinte hang nélkül nyitottam ki a zárat, bár jól tudtam és reméltem, hogy mindez már fölösleges tapintatoskodás. Nem csalódtam. Ott feküdt a hálószobában szétvetett lábakkal, meztelenül, kezében görcsösen markolva a méregfolyát. Testét elborították a szeretőitől kapott pornográf levelek. Ez volt hát a végső üzenet; ezt hagyta hátra búcsúlevél helyett. Vad kéjben és gyűlöletben olvastam át azokat a leveleket, ott, a feleségem hullája mellett. Még halála után is meggyötörte lassan meszesedő érzékeimet.

Temetése a legnagyobb csöndben történt – a levelek sárgulni kezdtek; közeledett az ősz. Később sokat ittam; aztán elkezdtem hazudni, egyre bűdösebb bohóccá lettem. Kompolthy erősen biztatott. „Ördögszarta ez a világ, rondítsunk bele mi is!” – ezt üvöltözi minden éjjel. Másképpen kellene élni, de most már nem lehet. Megöszültek bennünk a tettek. A múlt iszonyatos, a jelen örömtelen, a jövő egy beszorított marok; hogy mit rejt, nem fejtheti meg senki halandó.

(Feláll a tolélszékből, odamegy az asztalhoz, megtölti a poharát borral, szódát is fröccsent belé, bohóckodik tovább)

Míg a világ így áll,
Bánatodban igyál,
Irgalmatlan igyál!

JULISKA *(kisakaratosan)* Kápli Lajos, a lutheránus pap fenntartja állítását. Pár liter jó móri bort ivott meg vele, amikor a vendége volt.

ZSUZSIKA De Kovács Lenciné letagadja, hogy valaha is látta volna.

TÓCSA BÁCSI Szép is ez! Költői, honleányi víta ebben a töröl metszett magyar alkonyatban...

JULISKA *(nem hagyja ám annyiban)* Igen ám, de az érmelléki esperes saját kezűleg nevezte ki Csokalyban tanítónak, amikor Világos után rátalált a székelyhídi hegyen egy elhagyatott borházban!

TÓCSA BÁCSI Igen, mert az előző tanító megtévelylődött. Erről sokat cikkeztek akkoriban.

ZSUZSIKA Kukkoneki még a 49-es őszön bejárta Szatmárt, Ungot, Bereget, ahol látni vélték a költőt, de a leghalványabb nyomát sem fedezte fel...

MARISKA NÉNÉM Jánykák, nézzetek a dolgotok után! Mert komolyan mondom, hogy elzárom előletek a legközelebbi Vasárnapi Újságot. Csupa költészet, csupa felzaklató politika! A végén még belfrászt kap az ember! És az őszi befőzés hol marad?! Erről mért nem cikkezik a tisztelt szerkesztőség?!

TÓCSA BÁCSI De azért az érdekes, hogy neki minden hazafias verse T betűvel kezdődik... Itt van például a Talpra magyar!

JULISKA De a „Szabadság, szerelem” esz-szel indít...

TÓCSA BÁCSI Kivétel, szívem csalogánya. Néha a nagy Homérosz is elaluszik...

ZSUZSIKA (*dobbant ám!*) De Jócai csak igazat írt, amikor az ő jól ismert vándorbotját megismerte egy dunai révkalauz kezében a váci kompon!

MARISKA NÉNÉM Mer' a szőnyeg is megkívánja a maga bánásmódját. Portalanítás, vizes lemosás, szárítás, teregetés. Asszonynak, lánynak a birsalmasajt mellett a helye! Magam nézem át ezt a Vasárnapi Újságot, mielőtt a kezetekbe adom!

JULISKA (*nem! nem!*) De anyuska, az e heti számban várjuk a választ Köhiday Eufrozina grófnőtől, hogy volt-e a költő 1850-ben Győr vármegyében?

TÓCSA BÁCSI (*zizeg a papírjaival*) Csak nem akar haladni ez a költemény... Pedig milyen szépen indult.

MARISKA NÉNÉM És ha volt? Egyszerű emberek vagyunk mink. Hagyjuk az uraknak a költészetet, meg a politikát!

JULISKA Tarisznai Jolán is éppen most járja az országot, mert nem nyugszik bele, hogy meghalt a Költő!

ZSUZSIKA Tarisznai mindig is elvetette a sulykot! Nem kenyere az igazmondás.

TÓCSA BÁCSI Ez a Jolán be hamis,

Megsajdul a vállam is!

Mer igaz, ami igaz. Az már igaz! (*Zsuzsikához*) Töltsél már a Tócsa bácsinak, mézes pacsirtám!

MARISKA NÉNÉM Ne igyon már annyit, vén bűnös! Hát milyen példát mutat maga?! Ezek a lányok már úgyis teljesen elloncosodtak...

JULISKA (*a selma!*) Mer apa kéne a házhoz, anyus... Az új postamester nagyon feni ám a bajuszát, amikor a házhoz beköszön...

TÓCSA BÁCSI A kisszentem! Hát nem kimondja! Juj, te cibere!

ZSUZSIKA Alamuszi macska ez a Porti Ferke. Nekem valahogy gyanús az ábrázata...

TÓCSA BÁCSI Ezt a kardot is meg kéne már tisztítani. Egész belepte már a por...

JULISKA (*ez már sok!*) Csak nem párbajozni tetszik akarni a Porti Ferkével?!

MARISKA NÉNÉM (*pirul is!*) Te, Julis, vigyázz! Még kigúnyolnak a saját jányaim vénségemre! De azért az mégiscsak furcsa, hogy így elmaradt a postamester. Tegnap ilyenkor már a második pohár fröccsét iszogatta.

TÓCSA BÁCSI Igaz is, hol marad a borom, barackvirágos fülemülém? A torok is poros lesz, nemcsak a kard.

JULISKA (*ábrándosan*) „Rozsda marja, nem ragyog...” Magyar leány létedre inkább azt kellene hinned, hogy ő igenis még életben van; nem nyelte magába a segesvári tömegsír.

MARISKA NÉNÉM Biztos valami rendkívüli történt a mai postával...

ZSUZSIKA (*már viszi a port*) Igen, mert egypár szélhámos visszaél a nevével és lóvá teszi a hiszékeny embereket! Ó, sajnos, meghalt, nincs többé, és a „feleségek felesége” is letette az özvegyi fátyolt. Az ő szíve érzése, az ő lelki sejtelve mindenkit meggyőzhet arról, hogy magasztos szívé férje nincs már az élők sorában.

TÓCSA BÁCSI Mondom én, folyton azt mondom: nem boldog a magyar...

JULISKA Hát a vonyarcvashegyi nőkhöz mit szólsz, te hitetlen teremtes? Ott több asszony ismerte őt személyesen a somogyi bálból, ahol Júliával megjelent. Így tehát a vonyarcvashegyi nőegylet is szélhámost rejtegetett több mint fél esztendőn keresztül?

ZSUZSIKA Mi, gyenge nők, mi tévedünk a leghamarabb... De inkább legyen halott az imádott költő, mintsem ő kövesse el azt a sok szélhámost, amelyet az utóbbi években az ő nevével végbevittek!

MARISKA NÉNÉM Majd kifaggatom én már ezt a postamestert. Döntse el ő ezt az idegborzoló vitát. Él, nem él, ezt hallom éjjel-nappal! A lepedő meg ott áll beszegetlen...

ZSUZSIKA Híjába kérdezed Porti Ferkét, anyus! Éppen olyan hiszékeny lélek ő, mint a mi Juliskánk. A minap azzal dicsekedett, hogy őt pengőt adott egy ismeretlennek a tapolcai vásáron, hogy azt juttassa el a palotai szőlők közt bujdosó költőhöz. A postamester úr felvilágosodott embernek hiszi magát, mert valamennyi levelet elolvassa, ami a postára érkezik.

JULISKA Hát szabad ezt egy postamesternek?!

TÓCSA BÁCSI Sőt, éppen hogy kötelessége neki! Rendnek muszáj lenni ebben a hősvértől pirosuló hazában! Ma már nem lehet a régi módon levelet írni...

MARISKA NÉNÉM Biztos csak a helyesírási hibákat javítja ki...

JULISKA (*magasztos*) És ha mégis élne? Mit mondanátok akkor, ti hitetlenek, ha ő nem esett volna el a segesvári csatatéren, hanem sebesülten elbujdokolt volna?! Bujkálva ván-

szorgott napfény, ember, állat tekintete elől, mert senkiben sem bízhatik, sehol sincsen már biztonságban... És a legmesszibbre eltávolodva azoktól, hitese hitvesétől, cseperedő gyermekétől, a kisdéd Zoltánkától, elszakítva azoktól, akiket a legjobban szeretett! És akik már holtak hiszik, lassan-lassan elfelejtik! Én nagyon is elhiszem, hogy inkább bizza magát idegen emberekre, akik még mindig a haza legnagyobb, leghitelesebb költőjét tisztelik benne, akik a szívébe himezték minden büszke sorát!

A költő él! De nem volt soha rab,
Ne higgyétek, nem hord ő láncokat!
Kard van kezében, ajkán harci dal,

Előre száguld, mint a vad vihar,
És túlharsogja az ágyuk moráját,
Szent himnusza egy szó: Világszabadság!

(*A cigánykar persze igencsak rákap a húrokra ennél a nótánál!*) Anyám, testvérem, Tócsa bácsi! Én úgy érzem, hogy ő *ÉL*, de valami varázslat távol tartja őt ettől az eleven, emberi világtól.

MARISKA NÉNÉM Egész megrikatott engem ez a gyerek... Szépen beszéltél, Juliskám, nagyon szépen. Én már nem is tudom, hogy mit gondoljak... A kétség és a remény vízőrvényében hanykolódom...

TÓCSA BÁCSI Hát azért valahogy mégis furcsa lenne, ha egy szép napon feltűnne a Pilvax kávéházban. Azt hiszem, erre nem vagyunk felkészülve. Sem az élet, sem az irodalom. Igaz, ezt nem én mondom; ezt Kompolthy barátom, a regényíró mondja.

ZSUZSIKA Szép dolgok ezek a regényességek esténként, amikor holdvilág ezüstözi a nádsusogású Balaton vizét, a mederben nagyokat csobbannak a jól hizott tükörpontyok, és már-már azt hisszük, égi játékok tündérkednek képzeletünkkel. De napközben, ruhateregetéskor hagyjunk föl ezekkel a mesebeli ábrándokkal. Eddig mindegyik bujdosóról kiderült, hogy csak hamisítja a költő lánglelkű alakját. A kazincbarcikai borbélysegéd, aki még a leginkább hasonlított hozzá, még ő is csak darab ideig tudta félrevezetni a miskolci, bodrogeresztúri, tarcali kálomista papokat. Végül csak szökni kellett neki is...

58

JULISKA (*ej, de makacs ez a jány!*) Persze hogy el kellett menekülnie! Hiszen fél az elárulástól! Az emberek néha nem is rosszindulatból, de pusztán pletykaságból elkotyogják a rájuk bízott leghitelesebb titkot. Egy hét múlva már tudná az egész ország, hogy hol rejtőzik. És mi várna rá?! Börtön biztosan, esetleg bitófa.

TÓCSA BÁCSI Hát igen... Bujdosik a betyár az éj tengerében... (*Kisebb szünet*)

ZSUZSIKA Ne szomorkodj, Julis... Hidd meg, nekem is nehéz a szívem. Jobb lenne az élet, ha legszebb álmainkat megvalósulva látnánk. De ez csak ritkán, nagyritkán adatik meg. Mindenki csalódott; nincs olyan köztünk, aki ne hordozna súlyos sebeket a szívében. De akkor is, így is: mégis élni kell! Nincs több ennél, ez a leghitelesebb parancs, és mi sem vonhatjuk ki magunkat alóla.

TÓCSA BÁCSI Ej, te szentem, filozófusom, nem is tudod talán, milyen igaz, amit csacsogsz a szöcske kicsiny száddal! Mert elárult minket már az ég; elmocsarasodtak tetteink; fogytán vannak napiaink. Mi meghalunk, de az élet él tovább. Hát persze, hogy élni kell; nincsen más esély... nem menekülhetünk az IDŐ elől.

ZSUZSIKA Ne sirjál, Julis! Vigasztalódjál... Gyere hát, testvérem, folytassuk a munkát!

JULISKA (*nem hallgat rájuk; a színpad előterébe lép*) Nem hiszem, nem hihetem... Ebben az életszalátásban én nem lehetek jelen. Kilépnem innen; elszállni messze; álmokként szemlélni a mostan történeteket.

Élni – minek?! Minek a nevében? Ki hallotta már ama parancsot? Mikor hangzott fel az a trombitaszó? Ez nem élet, csak rágás. Nem kelnek fel többé a halottak.

Az IDŐ roncsolt rabszolgája én többé nem leszek! Talán megválthatom magam...

Szerelmes vagyok; szeretek, de nincs tárgya vágyaimnak. Susog a nádas, a hold ragyog, közel vannak a csillagok; miénk még az ég, köröttünk lüktetnek az égitestek.

Ágyunk a föld, hazánk a nagyvilág.

Szerelmes vagyok; szeretek, egyesülni vágyom! Lehetetlen élni enélkül! Ki kell várnom a pillanatot. Tégy magadévá, kegyetlen IDŐ! (*Visszalép a képbe*)

TÓCSA BÁCSI Csak meg kell mán tisztítani ezt a fránya kardot az ünnepekre... (*Megpróbálja kirántani, de az acél jól befészkelte magát hüvelyébe. Rángatja a jó bácsi, csak nem mozdul!*) Hű, a kirelejumát, mi lesz így velünk, jányok, ha megint ránk gyűl a labanc?!

Krucifixum-négyszögletes, kántuszfirkuš-mindmegette! Gyere mán Zsuzsi jányom, segítsél a Tócsa bácsinak!

MARISKA NÉNÉM Miskulanciával kell kenegetni... Vagy a cukorborsó lankadtjával!

(Zsuzsika meg Tócsa bácsi jól nekiveselkednek annak a fránya szablyának, tépik, rángatják, végül persze a jó jatatán csak kipöndörül vashörtönéből. De a nemzeti pacsirta is kilódul teljesen szükségtelen tolokocsijából; a kocsi nekiszaladna a vakvilágnak, ha nem ütközne bele az éppen nagy lendülettel színpadra lépő Maximilianba, alias Porti Ferkébe)

PORTI FERKE (elménc) Úgy látom, itt éppen elvesztettek valamit... (A kocsit szépen Tócsa bácsi ülepe alá kormányozza)

TÓCSA BÁCSI Köszönöm alássan, vagyis merszi szépen, postamester uram! Hülye egy kocsi, vagy ha már élhetek egy lenge szójátékkal, hülye egy tocsi, érti, ugye? Mer engem meg Tócsának hívnak... hehehe! Na de igyunk már egy „fütyőt” erre a nagy ijedtségre... MARISKA NÉNÉM Mit állsz már ott, Zsuzsi jányom, azzal a karddal? Szervírozd a szervírozandókat! Azt a szablyát meg akaszd fel valahová, majd holnap közelebből is megvizsgálom. (Zsuzsika a kardot a száradó ruhák közé akasztja)

MARISKA NÉNÉM De hát hol maradt ilyen sokáig, postamester uram? Már azt hittük, kirabolták a körmönckeresztesi bankot!

PORTI FERKE (grandezzával) Állok rendelkezésére, szenyóra!

JULISKA Hát az újságok megjöttek-e? Ki-be ugrál a kis szívem...

PORTI FERKE Állok rendelkezésére, szenyorita! De sajnos rossz hírt hoztam, igaz, hoztam jót is. De menjünk szép sorjában!

ZSUZSIKA (ki akarja találni) Elfogták az ördögöt Barcelonában...

PORTI FERKE Hideg, hideg... És különben is, az már öt éve történt!

JULISKA Kolerajárvány dühöng Pesten...

PORTI FERKE Hideg, jéghideg, mádmoázell! Kolerajárvány majd csak jövőre lesz...

MARISKA NÉNÉM (ő is, ő is!) Megint megszökött a füredi szintársulat...

PORTI FERKE Ugyan, hát nem tudja mádám, hogy azok minden évben megszöknek?! (Közben iszik) Ej, de jól kapar ez a szöke kertmelléki! Mintha kakaskodnék a gigámmal...

TÓCSA BÁCSI (jellemző...) Elégett Kompolthy legújabb regénye?

PORTI FERKE Melyik? A századvégi viszonyok? Ugyan! Megvan jó egészségben, csak még nem fejezte be a mester... Csak nem találják ki, pedig jó irányba kapisgálnak! No, akkor megmondok! Kezdem a rossz hírrel: meghalt Vörösmarty Mihály. (Ez talán igaz, talán nem. De semmiképpen sem következtethetünk arra, hogy a darab 1855-ben játszódik!)

MARISKA NÉNÉM Hát szabad ilyen rossz hírrel beköszönni hozzánk? Nagy kujon maga, postamester uram!

PORTI FERKE Hát mit csináljak? Én csak azt mondom, amit az újság ír! Én ugyan nem tehetek róla...

TÓCSA BÁCSI Az újságok mindig hazudnak...

PORTI FERKE (nana...!) No! Nana... Azt azért így, nem egészen... Így, áperthe... Bizonyos fokig, azért nem szabad... nem lehet... A kormány lapja nem hazudik! Különben nem lenne a kormány lapja...

MARISKA NÉNÉM Egyszerű emberek vagyunk mink...

PORTI FERKE Nem olyan időket élünk ma már...

JULISKA Hogy milyen időket élünk, azt mindig utólag mondják meg.

MARISKA NÉNÉM (sikolt) Jézus!

(Hosszabb csend)

PORTI FERKE (ocsúdik) Hát ezt jól megmondta a kisasszonyka... Valósággal... mintha az ördög szánkázott volna végig a gerincemen... Innék ám még egy pohárkával!

TÓCSA BÁCSI Különben öreg volt már a Mihály. Mennie kellett neki...

PORTI FERKE Állítólag két magyar zsáknyi kéziratot égetett el közvetlenül a temetése előtt. Hej, ha én azokba beletekinthettem volna!

ZSUZSIKA (kis kotyogósom!) Hát, ami azt illeti, mindenféle zagyvaságokat írt össze már a vége felé! Senki meg nem érti például az ilyesmit: „Most rend van és szél és tó és talán...” Hát meg lehet ezt érteni?!

JULISKA Iszonytató, hogy milyen veszteségek érik a magyar irodalmat!

PORTI FERKE Hát éppen ez az! Itt jön a jó hírem, tulipirosan, pántlikásan, teli torokból, kicsattanó orcával! Mert minden veszteségért kárpótlást nyer a magyar irodalom! Megvan – Ó!!!

MARISKA NÉNÉM (sikolt) Jézus!!!

(Hosszabb csend)

JULISKA Mindig sejtettem, hogy így lesz... Nem tűnhetett el nyomtalanul.

ZSUZSIKA Nem bántja többé az „egy gondolat...”

TÓCSA BÁCSI Na, most nevéssél, Kompolthy! Micsoda világ, zavaros világ... Maradok a tolószékben!

PORTI FERKE Már régen sejtettem, hogy ezen a vidéken bujdosik, mióta odahagyta Erdélyt. *(Sejtelmesen)* Néhány levél is megfordult a kezemben... Uriasszonyok írtak egymásnak, és egyre többször előfordult bennük egy bizonyos Hektornak, mesterségére nézve uszkárnyírónak a neve... Vigyázz, Ferke – mondok magamnak –, vigyázz! Szagot kaptam, mint a vadászkutya... Egy gondolat bántott engemet bizonyos vadviharos éjjeleken: vajh' mit keres egy uszkárnyíró uriasszonyok levelezésében?!

JULISKA Hát szabad a postamesternek a mások levelébe beleolvasnia?

ZSUZSIKA *(sziszeg)* Ezt ma már kérdezted egyszer, picinyem...

PORTI FERKE Sőt, kötelessége! Elvégre esküt tettem... Hej, mi-mennyi titkot tudnék én elmondani az emberek levelezéséből! Ha akarnék... De ne szólj szám, nem fáj fejem!

TÓCSA BÁCSI *(kis pikírtén)* Bizonyos állami szolgálatokra akkor nagyon alkalmasok lennének...

PORTI FERKE Mire céloz itten az úr? Nem olyan fából faragtak engem! Nem olyan ember vagyok én! Meg aztán vén is vagyok már, öregecske... Mert azt tartja a mondás: vén kutyának türosz mán a nyála!

MARISKA NÉNÉM Ne vegye már úgy a szívire, postamester uram! Csak tréfált ám a Tócsa bácsi...

TÓCSA BÁCSI Hát persze... csak tréfa volt, tréfamacska. Igyunk rá még egy fecskéfészeknyit!

JULISKA De hát meg akar ölni, postamester uram?! Miért nem beszél már tovább!? Hát hol van – Ó?!

PORTI FERKE Hogy hol van? Ismeri, drága szenyorita, azt a hollandus mondást, hogy az ember csak visszatér első szerelméhez? Volt nekünk egy hollandus ismerősünk, igaz, ez még régebben történt, maga tán még a világon sem volt, édes-drága Juliskám, de még tán *(bókol)* a Mariska néném se, akkoriban járt a házunkhoz egy ilyen répapusztító hollandus ember, dús, vörös szakállas, pipaszortyintgató ipse, szép szál egy jószág volt, vagy inkább olyan alacsonyka, már nem is emlékszem egészen pontosan a formájára, de a hüvelykujját mintha még most is magam előtt látnám, lapított egy ujj volt, mint a palacsinta, tán csak nem egy tarka tehén gázolt át egyszer rajta? Mindenesetre ez a hollandus kereskedő, mert lóval üzletelt, vagy inkább olyan egyujjas, kötött kesztyűkkel, ezt ma már bizony nem tudnám megmondani, de az biztos, hogy adósa maradt, nem is kis összeggel, az én szegény jó apámuramnak, így aztán elmaradt a házunktól, mármint a hollandus, nem az apám – nem is tanultam meg soha hollandusul! Így aztán visszatért ő is az első vonzalom színhelyére.

JULISKA A Dunántúlra?

PORTI FERKE Bizony, hogy ide, mert itt járt, többek között, iskolába. Nem ment vissza például Pápára, mert nagyon is szégyelli ezt a várost. De nem is sok válogatnivalója akad azóta, hogy úgy kikopott az országból...

ZSUZSIKA Ó?! – kikopott az országból?!

TÓCSA BÁCSI Még rosszabb is megtörténhetik az emberrel.

PORTI FERKE Hát éppen így történt vele! Már nem hiszik el azt sem, hogy él; elevenen a sírba tették! „Te régen meghaltál, ne háborgasd többé az álmainkat!” – ezt kiáltották Neki. A barátai! A legjobb emberei! A költők! Az írók! A cájtungsrájberek!

TÓCSA BÁCSI Igaza volt Kompolthynak... Nem vagyunk még erre felkészülve...

MARISKA NÉNÉM *(szinte kétségbeesetten)* De hát kicsoda tulajdonképpen ez a Kompolthy?! *(Senki nem törődik vele)*

PORTI FERKE Jókai állítólag valósággal megugrott előle, amikor a sötét utcán, éjjel ráköszönt... Napról napra rongyosabb, ágrólszakadtabb lett. Ő, aki nem is oly rég még az ország bálványa volt. Akik valóban tudták, hogy kicsoda, akikenél megszállt egy-egy éjszákára, azok féltek tőle a legjobban. Mihamarább igyekeztek megszabadulni tőle...

JULISKA *(Zsuzsihoz)* Na most mit szólsz, te hitetlen honleány? Nem csapott be engem a szívem sugallata...

ZSUZSIKA Rettenetes!

PORTI FERKE Ne csodálkozzál, gyermekem, mert Magyarországon vagyunk, ahol mindenki úgy hamisítja a történelmet, ahogy éppen nem szégyelli.

MARISKA NÉNÉM *(sikolt)* Jézus!

(Most nincs szünet)

PORTI FERKE A forradalom árulói hamisítják a honfibút, az igazak meg a börtön szalmazsákján fészkelődnek, vagy az országúton nyelik a honszerelem hamubasúlt pogácsáját. Én, aki egykoron ifjúi elmével Göttingában tanultam a transzcendentális metafizikát, most szegény, előzevyült postamesterként tengetem végnapjaimat... Én is mártír vagyok; vértanúja a magyar tudatlanságnak!

TÓCSA BACSI Így van ez, bizony... Macskanadrágos egzisztenciák...

JULISKA Anyám, testvérem, Tócsa bácsi, postamester úr! Nem hagyhatjuk ezt annyiban! Kössünk szövetséget! Keressük meg Öt! Támogassuk, segítsük a bajban! Legyünk gyámola az elhagyatottaknak! Ne engedjük, hogy végképp kikopjon az országból!

TÓCSA BACSI Mit tehetnék én ebből a tolószékből?!

ZSUZSIKA De hát maga ismerte őt, Tócsa bácsi!

TÓCSA BACSI Hogy én...? Hát igen, bizonyos fokig... Bár, kissé másfele kanyarodtak azóta a pályák.

PORTI FERKE Hát, én éppenséggel tudom, hogy most hol rejtelkedik...

JULISKA Hát mire várunk még? Induljunk azonnal! Egy percet se késlekedjünk!

MARISKA NÉNÉM Hát én nem bánom. Persze csak ha a postamester úr elkalaúzol...

PORTI FERKE Allok rendelkezésére, szenyóra. Elvégre ez kötelességem...

MARISKA NÉNÉM Én tudom, hogy szegény Mihályom is egyetértene most velem... Csináltam egypár emberfejnagyságú szilvás gombócot. Nem kóstolja meg, postamester uram?

PORTI FERKE Előbb még innék egy porciónyt ebből a szőlőnedűből! Aztán jöhet az a töltött káposzta...

TÓCSA BACSI Igen, már este van...

JULISKA Gyere, Zsuzsi, még meg kellene mosni a hajunkat. Elvégre nem állhatunk ilyen loncsosan az ország legnagyobb költője elé!

ZSUZSIKA Menjünk, menjünk! Majd kiugrik a szívem a burkából!

MARISKA NÉNÉM Indulás hajnalban, lányok! Ez magának is szól, Tócsa bácsi!

TÓCSA BACSI No, akkor én is indulok készülödni.

(De senki nem mozdul. Csend van, és sötét. A cigányok is elaludtak. Aztán Gazduramféle vonul át a színen. Lova már nincs; ezúttal egy koporsót cipel a vállán. Csak nem a Pejko?...)

GAZDURAMFÉLE Szép jaóestét mindenkinek!

MARISKA NÉNÉM Magának is, Turi gazda! *(Csóválja a fejét)* Ej, ez a Dani, ez a Dani...! *(Aztán ismét teljes a csend. Mindaddig, amíg lemegy a)*

Függöny

Harmadik felvonás

1. jelenet

Látomások éjszakája

(Szín: akár az első felvonás 2. képében. Szereplők azonosak. A Három Magyar Író még mindig itt hever az asztalok körül; vacsora-reggeli-ebéd-roncsok között. Csak nem tudnak elindulni! Meg aztán elég sötét is van a színpadon. Végre Tarisznyai felüti a fejét)

TARISZNYAI Haány aóra?

KUKKONEKI Egy hét és három nap.

TARISZNYAI Mi a? Viccössz?!

ESKÓROSSY Igaza van. Egy hét és három nap; pontosan ennyi ideje ülünk itt.

TARISZNYAI *(és szavalni képes!)*

Így folynak a vendégórák, míglen végre,

Ím, a folyó idő rágyúl a vendégre!

Ettől a csaókos magyar vendégszeretettől mindég megmámorosodik még a tokám is. Ragyog a májam, mint a körmöci arany! Jövőre csak itt rendezem a szerzőji estyemet! Az lesz csak a dalidaó...!

ESKÓROSSY Te a végén még föltalárod a nemzeti magyar árnyékszékét is... Mit szólna ehhez az egészhez Kompolthy!

KUKKONEKI Én már unom ezt a Kompolthyt. Mindig csak a gyűlölet, az a szörnyűséges,

emberpusztító gúnyolódás! Hát ez az ember senkit és semmit sem szeret már? Mindenben csalódott? „Ördögszarta világ!” – ezt hallani nála naphosszat... És mintha titokban a markába röhögne... Kiröhög ez az ember minket...

ESKÖROSSY Allítólag elégett az egyik regényének a kézírata.

KUKKONEKI Egy fenét, ezt is csak ő találta ki. Aztán telekürtölte vele a várost. Azt beszélük, hogy új regénybe kezdett. „Századvégi viszonyok” – vagy valami ilyesmi a címe... Én mondom, kiröhög minket!

TARISZNYAI Me' hagyod! Eccör meghívott magáho', beszélgettünk, meg anyám tyúkjá, ittunk is persze, jó magyarosan, osztán kihí az előszobába, kinyissa az árnyékszék ajtaját, aszongya, valami bizalmasat szöretnye kérni tőlem. Mondom neki: Zsigám, röndelközze' velem, bár mán gondoltam valami különöset, no de mindegy... Erre aszongya, te, Jolán, te – aszongya – szarjá' mán nekem valami pántlikásat ide, valami tulipirosat – aszongya –, mer' én is csatlakozni szeretnék a nemzeti mozgalomho'. Sárkány ez, nem embör...

ESKÖROSSY Na és?

TARISZNYAI Mit na és?

ESKÖROSSY Hát, mi lett a vége?

TARISZNYAI *(búszkén)* Mögtettem azt, amit lelkiösméretem diktáát!

(Hosszabb csend)

ESKÖROSSY Csak szűkszávuán, édes komám. Csak szűkszávuán...

TARISZNYAI De hát mit akarsz mán? Mit faggacc?! A többi mán magánügy... *(Nyűgös)*

Aluggyunk mán még egy kicsit... Maj' bészakad a fejem ettő' a bundapajinkátul. A komondorpicsájú-lekvárosvalagú dögvész essen bőlé! *(Kiint a cigányoknak)* Fáraó jányai! Jáccatok mán valami szomorújat! A Lisztül a Fünyerályt! Hunyj ki, pisle láng!!

(Az asztalra dől; megszólal a Funerailles. Hosszabb csend)

ESKÖROSSY Megyünk?

KUKKONEKI Menjünk...

(Nem mozdulnak)

ESKÖROSSY Nyűszít, kapar az éj. Mintha sárkány fészkelődne benne. A gyertya kilobban, a szellemek rémjárása közel. Tömegsírok közt botorkálunk, keresvén saját nyughelyünket. Most a fogyó holdra örömet felkampóznám magam, belerúgkapálnék a semmibe. Az üresség körülbástyáz, nem ment meg semmi halál.

KUKKONEKI Nincs ég, nincs fény, nincsenek csillagok. Elköltöztek az égitestek. Józanságot lassanként elveszitem, testére csavar az éjszaka. Léteünk még egyáltalán? Inget izzadtam magamra. Nem kérdések a kérdések. Nem szólít többé földalatti kórus, nem járnak utánunk szellemek.

ESKÖROSSY Lemondott rólunk a természet. A tárgyak szélén mintha máz ragyogna. Mintha vér áztatná a csárda falát. Odakint néha felkereng a szél; ránk legyintenek a levelek. Száraz magánbeszédnek zörögnek.

KUKKONEKI Éj van-e, vagy nappal? Egyként megfejthetetlen. Ellenünk tódulnak a szavak.

ESKÖROSSY Betű, szótag, szó és mondat – mondatok. Nincs már idő, nincs több idő, nincs ideje semminek.

KUKKONEKI „Idő többé nem léssen” – ezt mondták, ezt ígérték, ezzel is fenyegettek. Idő már nincs, de mégis telik; az órák beleöregednek a semmibe.

ESKÖROSSY Másodperc-szítálás őszíti homlokunkat.

(Hosszabb csend. Ülnek mozdulatlanul)

(Aztán Tarisznyai ugrik fel egy vérfagylaló kiáltással)

TARISZNYAI Iszonytató álmok! Pokolbeli látományok gyötörnek. Koponyám mögé, agyam tövébe valami nyálkás, bundás állat költözött; az ő szemével nézek a világba. Forró sárban fulladozom. Ha nem látja senki, gyakran figyelem a szar baljóslatú rendeződéseit a száraz homokban. Egyedül az álmok kínzókamrájában. Az éjszaka nedves bokrai, vattapuha holdfoszlányok a felhők gyűrődéseiben, ló után kötött, fekete hangversenyzongorák bukádcsoló vonzoltatása viaszos fényakadályok között, lángvörös nadrágos huszárok tébolyult csapkodása a billentyűzet fogsorán, gyötört felzengése egy tág orrlíki harci riadónak, és pezsgős pukkanások, palackok habos kilövellése, vivátos szárguldas a domború sírhantok fölött, égre ásitó fulladozása halkán iszapba süllyedő trombitáknak, aranykürtöknek, a földbe gyökérkézzel markolt sebesültek szemének feszülése a rájuk zuhintott hárfahúrok réseiben. Hús, hús, gőzölgő hús mindenütt. Temetni való halmok!...

A zsiros belek tekeredése, szuszogása hájas türemkedéseknek, csupasztítás, fosztás, bendős kívánságok teljesülése, sár és velő maszatos keveredése a véres tereken, a kettészakított testrészek elválásának recsegő panaszszavai, a szájak ragacsos szétnyílásának nedves cuppánásai, és fogak rágása, fűrészelése állati fogsoroknak, a felszakított föld tömegsírjainak horkantós nyeldeklései, a begyömösölés a nyáladzó agyagba és végül az öklendező elsimulás, a hánykolódó némaság, a fáradt, meggyötört emésztés csendje. Iszonytató álmok. ESKÓROSSY Kísértetek már nincsenek. Csak mi magunk bújunk elő minden repedésből. TARISZNYAI *(kiint a hangázkarnak)* Akkó' pödíg húzzátok! Vérben bődösöggön a vonaó!

Egy elkopott labda mán e világ,
Üres hordó mán e vén, pusztá Föld,
Mit az Isteny hevítő bor helyett,
Naponta hig levegővel betölt!

Sírok, Andorás, sírok. Attila, és a kicsiny bárányok is naponta lemészároltatnyak! Nincs, ami mögvigasztaljon... Jány kéne mégis, asszonszemély, aki főhúzna magához, mint Götét. KUKKONEKI Tovább kéne már indulni. Itt ülünk, eszünk és iszunk, és nem történik semmi. Egy ország figyeli törekvéseinket, a küldetést, amiben járunk, mi pedig... ESKÓROSSY Talán nem is akarjuk megtalálni... Nem merünk szembenézni vele. Jobb így, nélküle. Csak összezavarna mindent. Ne bolygassuk tovább ezt a dolgot. meghalt, eltemették – így mindenki jobban jár. Élünk kell tovább az ürességben.

KUKKONEKI Ugyanezt mondja Kompolthy.

TARISZNYAI De mé'?! Hát ez hülyeség! Nem és nem! Én nem félek tüle! Nincs semmi szégyelnivalónk... Most mi vagyunk a Danték, a Göték, a Szofoklécek! Változnak a korok! Eccer fenn, eccer lenn... Így megyen ez. És én hiszöm, hogy él! Ti vagytok a gyávák, én nem! Nem félek tüle! És szarok erre a Kompótyra! Vérbajos eszelős! Írni nem tud, gyakran nem tud, csak piszkol bele a vakvilágba! Én mög fogom talányi Ót! Nem tágitok! Fölpaántlikázott, szépkoszorús négyökrös szekéren viszem vissza a Pilvax kávéházba! Csak ne zúgna mán úgy az agyam... Hej, be megjártad itt, Zaratusztra! De nehéz is asszon nélkül!... *(Ravaszdián)* Te, Andorás, nem kéne behinni eszt a cselédjánykát?

KUKKONEKI Mi?! Megörültél? Gyereklányokkal adnád össze magad?!

TARISZNYAI Hát aztán mé'?! Mi van abban? Oszt nem is olyan gyerek az mán, látom én azt a szeme állásán... Kéne valami vigasztalás.

Bíborrózsák fakadtak
Varázstekintetén,
Hajának szöke selyme
Hullámozott kebelén.

És így tovább. Tudnám eszt még dallani akár napesteletig. Áh, nem köll ide a magyar dal, látom én azt, nem köll mán a Tarisznyai... *(Üveget vesz elő)* Akkor inkább még ráiszok! Elmulatok én egyedül is!

KUKKONEKI De most már elég! Induljunk! Lassan elfog a téboly ebben a túlvilági csárdában.

ESKÓROSSY Éjszakára van már. Maradnunk kell reggelig.

KUKKONEKI Akkor iszok én is. Ezht már nem lehet józanul elviselni. Tölts egy pohárral, Jolán!

TARISZNYAI Na ugye, látod, egykomám... Hejhejhijhujhőj, sztyöögő szötyty! Na! Igyunk a felejtésre! Mer' az a legnagyobb Istenység! Mer' felejtetni tudni köll! Ha aszt nem tudnék, má' rígen szíven löttem vóna magam. Megiszom az emlékejimet... Föszöröcsölöm a pohár-bul! Hőj, be keserűek vagytok, az anyátok lüktetű végbélű valagaát!...

ESKÓROSSY Forradalom után... mondatok a forradalom után. Szavak a vértengerben... Táncoztatok! Énekeljete! Kutyakopogós! Kísértet-Csárdás! Mindenki tömegsírrokkal álmodik. Nem tudjátok felzabálni a hullákat... Kilefetyelni a vérpatakokat! Keserűek az emlékek...

TARISZNYAI Ne károgj mán, te! Te mán böngyi se tucc! Igenis tánc és megin' tánc! És ha Kísértet-Csárdás, akko' is: csárdás! Csárdás és magyar!

Ez a harmónija:
Tündérek játéka,
Szellemelek beszéde
És ördögi zaj néha...

Felejtteni, felejtteni, felejtteni, felejtteni akarok! És iszok és iszok és iszok és iszok!!! A halálba hömpölygetem magam!!

KUKKONEKI Élni kell... Így szólt a parancs.

TARISZNYAI De az Élet: felejtés, semmi más. Messze már a forradalom. Letuttuk. Vagyis hát: ő tudott le minket. Nem köllöttünk neki. Kiköpött a szájából minket.

KUKKONEKI Önismeret, önismeret – ez a legfontosabb. Nem lehet elkerülni az önismeret pokoljárását. Be fogok rúgni. Részeg leszek. Ez is önismeret. Igyál te is, Attila! Utolsó éjszaka. Aztán elindulunk. Keresünk valakit, akit még nem is láttunk. Regényt fogok írni erről. Hárman a csárdában... Fecsegés, természetesen és így tovább. Igyál, Attila!

ESKÓROSSY Utolsó éjszaka... Élve ugyan ki nem kerülünk innen. ránk bűdösödnek a falak.

TARISZNYAI

Ez az óbor
Be jó bor, be jó bor!
Eszem tőle
Be kóbor, be kóbor!

KUKKONEKI A végén persze behívjuk a cselédjánykát...

TARISZNYAI Úgy is van, egykomám! Mer' hát a végin mindig be szoktuk hinyi!

KUKKONEKI És sose kéreti magát nagyon.

TARISZNYAI Úgy is van, egykomám. Csak egy kicsit szabódik... Mer' viszket ám neki is! Oszta a magyar író jaól vakar!

ESKÓROSSY Írtam egy levelet. Istennek.

TARISZNYAI Mer' tuggyajám, hogy hun kelletik vakarnyi... Jaj, a vajás keble-dunnyhá-zattya!

64

ESKÓROSSY Meg az ördögnek is. Ugyanazt a szöveget. Benne van a Halálnaplómban. Ugyanazt a szöveget mindkettőnek. És mindkettő hallgat. Nincsenek válaszok.

TARISZNYAI *(a tréfás!)* Rossz vót a címzés, szípöcsém!

KUKKONEKI Ezen már röhögni sem lehet.

TARISZNYAI Inkább fogódjunk mán neki ennek a piciny növendékkóbásznak itten, mögvan ez még vagy fél magyar métör...

2. jelenet Iszonytató félreértés

(Belép a Cselédjányka. Rémult)

TARISZNYAI *(fölragvog ám a bajsza!)* Gyere-gyere küsangyalom, gyerejere pihésszen-tem! Adok neked aranyvesszőt...

KUKKONEKI *(a gáláns)* Jöjjön, szenorita, foglaljon helyet kised körünkben. Nagyon kérem, hogy eme pohár borocska elfogyasztásával hevitse kissé vére kancakedvű hullámzá-sát, fokozza még tovább nyelve üde simaságát, nedvdús ajaki mondhatatlan bűvét-báját!

CSELÉDJÁNYKA Jaj, nem értem én esztet íraós uram, ik fersté niht, gárniksz... deja gazduram asztüzenyi, hogy tessenek mán egy kicsit összebbre húzódni, mer nagysok vendé-gek érkeztek az imént!

ESKÓROSSY *(sápadt)* Végünk van... Elárultattunk... Vizsgálat nélküli, azonnali letartóztatás... Tanúk nélkül dolgozik a pokol. Szibéria, olombánya, derékig vízben...

KUKKONEKI *(hetyke részeg)* Hát aztán, Szibéria! Hát akkor gyerünk Szibériába! Ebben az elnyűtt libériába! Miért utálok én annyira a szójátékokat?! Egyébként ráfér már erre az irodalomra egypár év szibériai ösztöndíj... Igaz-e, lelkecském, cselédjánykám, te jellegze-tesen magyar típus?

TARISZNYAI Mit károgtok mán itt össze-vissza, mint az egyenyári varjú, ha kipállott a begye? Csönd legyön mán, mer' olyat töszök, hogy az embör is megbánnya!

KUKKONEKI Nem számít! Hulljon a férgese! Kínozni kell mindenkit, kínozni kell!

ESKÓROSSY *(fojtottan hörög)* Ne üvölts már, az ördögít! Mindent jegyzőkönyvbe vesz-nek odakint...

TARISZNYAI *(ő aztán üvölt!)* Deja laócsöcszaggassale a turaót-taknyadzó csillagos eget! Coki mindenkinek! Mer' nem jaáték ez a fokos itten! *(A még rémultebb Cselédjánykához)* Gyere ide, szípkisjányom, ne ijedezzel oktalanyul. Ne szípákojjál, ne izzaggyon a haónod

ajja, nyugoggyon le az ugraálaós szived csücske. Mondd meg szípen, kiscselédem, kik gyűttek, hányan vannak, mit akarnak ebben a világvégi csárdaszobaában?

CSELÉDJANYKA Öten vannak...

ESKÖROSSY (*közbevág*) Bekerítik a házat...

CSELÉDJANYKA Iró-bácsi kérem, tessék engem hazajengednyi!

TARISZNYAI Tőlem ne fíjj, csárdás-szentem, csak válaszdíjjá' ögyenesen, magyaros szaókimondással. Ne figyejé' te máshuvá, csak ideje, az én bajszos számra! Hát asztat mondod, öten vannak, de asztán fegyverük van-e?! Csontos karabél, vagy dali pár pisztol, vagy lőgalább valami jóforma szabla?!

CSELÉDJANYKA Nemigón láttam én kéremszípen íráos uram, sötét van ám odakinyt, deja egyiknek mintha puskája is lenne, mög kargya, kéremszípen tessék engömet hazajengednyi...

KUKKONEKI (*késérő gúnyal*) Állig felfegyverzett hivatásos pribékeket küldenek ellenünk... Hát becsület ez?!

ESKÖROSSY (*epével*) Túlbecsülnek... Nincs itt egy hátsó kijárat?

TARISZNYAI Mán rég körbefogták a házat. Úgy láccik, ezek komolyan akarnak valamit... Pedig én csak a madarak bruderkája vagyok, nem foglalkozok én polityikaával. Evagyok én a pintyökével mög a tandori szalakaótával!

KUKKONEKI Legalább egy éve nem írtam alá semmit. Elvileg ellenzem tudniillik a konspiráció bármely formáját. (*Kifelé kiabál*) Hát nem látjátok a jobbító szándékot?! Hiába a mégoly szent akarat? Mindenütt terjesztettem, leírtam, elszavaltam: még a legrosszabb jó rendszer is jobb, mint a legjobb rossz rendszer! Ez volt a hitvallásom, és most is ebben hiszek. Aki érteni akarta, megértette. Hogy nincs reménytelen helyzet – objektíve. Persze, a költő kétségbeeshet, ha akar – szubjektíve. Hát ezt is félremagyarázták?! (*Hisztérikusán üvölti*) Pedig itt egy igazi jobbító szándék munkál a mélyben, búvópatakszerűen... Nem félek kimondani: búvópatakszerűen!!!

TARISZNYAI (*nagy gúnyal*) Végső soron, cubjektíve...

CSELÉDJANYKA Tessék mondanyi, most mán el szabadna mennyi, kéremszípen?

ESKÖROSSY Cseréljünk ruhát a cigányokkal!

(*Na, több se kell a hangászknak! Kitér rajtuk a hideglelés kakofónia!!*)

TARISZNYAI És tűnjünk el, búvópatakszerűen?! Hű, de ósdi trükk, te, te, hát hun élsz te?! Te, te valóságidegeny, te ÁLLAT-HECCES! Én inkább fojtatom a szöméli kihaagatást. Rám figyejél, kisaószágom, mer' ha szípon felelsz, kapc tülem egy dedikaát verseskötetet, mer' mindig hódok egypárat a kóbász mellett a tariszniaámba'. Eszt mond meg szöntem, hogy hát a többi embőr fegyvörtelen?

CSELÉDJANYKA Hát minők hordanya fegyvört az asszonszemél? Nem kellett annak puska, demostmárhazakénemennykérömszípen... A mosásisottállateknőbe...

KUKKONEKI Mi?!

TARISZNYAI Hát fejércsölédek is gyűttek?

ESKÖROSSY (*na nem...!*) Tipikus állambiztonsági maszkírozás. Engem nem fognak megteveszteni... Bedobják az embert egy fekete zsákba, aztán máris zsuppsz a büntetőlepre!

CSELÉDJANYKA Mer' a puskás-kargyos ember meg a tologataós kocsiban ül, oszt az asszonyi cselédek ápolgattyák, fíjatal, úrias, jószagú népek ezek. legyezőjük is van, meg kalapkájuk, nem fognak ezek puskát... (*Rémületében kirohan*)

TARISZNYAI Urakok, szippajtások, bózasztaóság gyün az eszembe, csak el ne veszcicsük a jaózan ecünket! Dejerre iszom mán! Hát ki szokott tolaótcсібн, kardosan bejárnyi a sze'kesztőségbe?! Hát jaól ismergyük mi eztet az urat! Kilenclyukú Kati legyen a nevem, ha ez nem a jaó öreg Taócsa bácsi! (*De jön már a bácsi, már tolják is befele a szinpadra Juliska meg Zsuzsika, hátrébb meg ott látszik Porti Ferke – azaz a ravasz Maximilian – meg a drága Mariska Néném, kezében elemőzsiás kosárral, vajon mit csomagolt az útra? Tócsa bácsi valóban szablyával is, meg puskával vágott neki a közvállalatnak, de még egy börtokos, duplacsővű messzelátót is a nyakába kanyarított! Csak nem mocsári szalonkára megy a nemzeti pacsirta? De csitt! Figyeljük tovább az eseményeket...)*

3. jelenet

Vérfagyasztó kísértet-csárdás

TÓCSA BÁCSI De bizony, hogy a jó öreg Tócsa bácsi! Örül a lelkiem, ha látlak, Jolán...

Keblemre, dalnokom! De mi járatban itt, ahol még a Tócsa bácsi is ritkán jár?

TARISZNYAI (*ömlik belőle a vers, hiába!*)

Ahová te belépsz,
Fölszenteled ott a küszöböt,
Társas-életű szellemed

Minden szívet
művészetedhez köt.

TÓCSA BÁCSI (*meghatott*) Köszönöm, Jolán, merszi, merszi, tiszta szívemből... De hadd mutatom be a kisasszonykákat. Lépjetek elő szépen Zsuzsika, Juliska! Ez itt Tarisznyai Jolán Tibor, az ország első népies pacsirtája.

TARISZNYAI Csak utánad, Tócsa bátyám, csakis utánad...

JULISKA (*irul-pirul*) Ismerem az arcképeiről... Bekereteztem a legutóbbit, amely megjelent a *Lantos Bazár* februári számában... (*És már szavalja is*)

Egy pacsirta repült
Ma sebesen hozzám,

Azon hírről jött, hogy
Te küldted, rózsám...

ZSUZSIKA (*sziszegve rángatja*) Nem lesz túl gyors a tempó, kicsikém...?!

TÓCSA BÁCSI Ilyet még nem pipátál, Jolán! Ismerik ezek a jányok minden eldugott kis verssorodat!

ZSUZSIKA (*ő is!*)

Mint a hajnal, kél mindennap
Szűmben a remény,
Hogy te léssz a kikötőpart
Éltem tengerén!

PORTI FERKE (*előugrik*) Úgy is van! A haza mindenelőtt!

ESKÓROSSY (*monoklit csípiet*) Ki ez a paprikajancsi?

KUKKONEKI (*odasúgja*) Az előbb mintha a hátsó kijáratot kerested volna, Attilám...

ESKÓROSSY (*ő se rest*) Csak szubjektíve, tisztelt uram, csakis szubjektív alapon.

66 TÓCSA BÁCSI Hát itt vagytok, ti is, Attila, András! Együtt az egész BAK-kör! Ismerked-jetek össze! Ez itt Porti Ferke úr, a postamester, tulajdonképpen miatta vagyunk itt, de erről majd később.

PORTI FERKE Állok alázatos szolgálatjára a tisztelt művész uraknak. Nálam talán nincs is nagyobb tisztelője a költészetnek. Elolvasok én mindent, ami a kezem ügyébe kerül. (*Egyre jobban belelendül*) Mert a hazát szeretni kell, a nyelvért pedig ápolni vagyunk kötelesek. Hát hova lenne ez a kis, szakadozott kendőjű országocska, ha nem íratnék vers minden időben?! Mert a költőnek hinnie kell az életben! És mintája a Mindenség, és...

MARISKA NÉNEM Jaj, de nagyon tudósan beszél már, postamester uram.

TÓCSA BÁCSI Hát igen, egy kicsit rajongó az ipse. Egyébként Göttingában tanult transzcendentális kretenológiát... És itt van még Mariska néném, a birsalmasajtok meg a töltött-káposzta boszorkányos hírű királyasszonya. Ennek a két szép kisjányinak az édesanyukája.

TARISZNYAI Töltött káposztát teccet mondanyi, drága Mariska néném?! Mán engeggye mög, hogy így szólícsam, nem vagyok én a komplementyek mestere, de aszt tudom ám, ha csöpörög az eres ajsza! Akko' én mán rabcolgája vagyok a Mariska nénémnek, mer' a töltött káposztájér még a túlvilágrul is visszagyüvök!

ESKÓROSSY Sose félj, Jolán, a temetéseden egy jó nagy lábas töltött káposztát fogunk belezúditani a sírodba! Füstölt oldalassal, ahogy szereted...

TARISZNYAI (*durcás*) Élesiccsed csak a nye vedet, te, te... mictikus!

JULISKA (*kismelegen*) Csak évődés, Tibor... Csak szeretetből teszi.

TARISZNYAI (*elfulladva*) Tibor... Utoljára az édesanyám szólított így... Ebben a jégsvü, tegezódó világban már a nevit is e'felejtí az ember...

JULISKA Minden sorára emlékszem.

Lázás álmaid közt síró felhő vagyok,
Könnyzáportul ázva leborulok hozzád,

S mint zokogó szellő a hervadó rózsát,
Oly lágyan-gyöngéden simítom meg orcád.

ESKÓROSSY (*súgva*) Nekem úgy rémlik, hogy ezt mintha az apjához írta volna a Jolán...

KUKKONEKI (*visszasúgva*) Úgysem veszi észre... De ez a kicsike nagyon ügyes nyelvű...

Nekünk, úgy látszik, a másik marad... (*És szép úriasan a tettek mezejére lép, Zsuzsikához*) Szépséges mádmoázell, elfogadná egy esszéista karját, hogy az asztalhoz vezesse?

ZSUZSIKA Szíves-örömost, uram, ön kitüntet figyelmével; bár esszéit kevéssé ismerem, gondolatai velejéig nem hatolhattam. Verseit szeretem, bár mintha mostanában kevesebbet írta.

KUKKONEKI A dal kora mintha nem egészen a miénk lenne. Elszomorodtak a szavaink. Ezért e visszafogott hallgatás.

ZSUZSIKA De Tarisznyai továbbra is önti a verseket!

KUKKONEKI Ó, a Jolán...

(De mielőtt befejezhetné a gondolatot, már odaérnek az asztalhoz. Mariska néném és Porti Ferke addig szorgoskodtak, míg az elemőzsiás kosarak egész tartalma az asztalra nem került. És már helyet is foglalt mindenki)

MARISKA NÉNÉM Ne vessék meg ezt a szerény kis vacsorát! Teljes szívemből főztem...

TARISZNYAI Ágya mög az Isteny mind a két kezit, Mariska néném! Me' mán nagyon ki vótunk éhezve!

JULISKA (asszonyilag) Szedhetek magának, Tibor..?...!

TARISZNYAI Drága szinyorina, mintha valami melegséges, friss-puha kalács illatoznya itt a szívem hejin...

PORTI FERKE Nincs romantikusabb hajtás a magyar honleánynál! (És már ő is!)

Nyelvét, szokását kedveli,

TARISZNYAI (rákap) Szívében honja ég!

Ily nőt szeretnyi Istenyi,

Adj ijét őh nagy Ég!

TÓCSA BÁCSI Híjába no, lepipál engem már ez az ifjúság... Na de, nyilatkozatok már, urakok, mi szél fújt ebbe a kocsmába?

KUKKONEKI A nyomában vagyunk valakinek. Keressük a költőóriás nevében fellépő szélhámosokat.

TARISZNYAI És ki tuggya, tán megtaláljuk eccer az igazit is! És még nem attam föl a reményt...

JULISKA De hiszen már megvan...

MARISKA NÉNÉM Maga csak csipeget, Eskórossy úr... Tán nem ízlik az éték?

ESKÓROSSY (mogorva) Majd eszik helyettem a Jolán.

TARISZNYAI Mit mond, édes-szavú, kankalinos kisasszonka? Hogy hát meglennye – Ő?!

TÓCSA BÁCSI Hát éppen ebben a vállalatban járunk mi is, édes fíjam. Mert ez a transzcendentális postamester azt állítja, hogy a nyomára bukkant valami uszkárnyíró képiben.

PORTI FERKE Igenis, úgy van! A legszentebb eszmékért – előre! Ha mindjárt az ingemért is! Itt rejtekezik egy közeli prэшázban.

KUKKONEKI Na, erre azért kíváncsi vagyok.

ZSUZSIKA Nemigen hisz benne, igazam van, András?! De azért mégis röpködni kezd a szívem, ha arra gondolok...

TARISZNYAI (mindent elsöpör) Hejhijhujhajhohj!

Szotyogó szotty!

Nem csaltál meg, szívem érzése! Mer' nem halhatik ő meg. nem-nem-nem!!! A drága, az áldott, a borissza bornemissza! Aki istenyeket evett és istenyeket hányt!

MARISKA NÉNÉM Jézus!

ESKÓROSSY (metsző epével) Ne nagyon féljen Mariska néném. Most már szépen elindul egyedül a Jolán...

KUKKONEKI Hát Zsuzsika, itt most azt hiszem „DALIDÓ” készül...

TARISZNYAI Hej, dalidó, dalidó!

Fáról potyogó,

Macskapócsa-dió!

Tócsa bátyám, kicsődül a lelköm!

JULISKA (félájultan) Milyen szép így, Tibor, ahogy héjjázik magában a zsenivér!...

TARISZNYAI És mi még zsandároknak néztük magukat, paripaás-büszke Tócsa bátyám! Ennél szebb hirt nem is tudott vóna a szívömbe röpíteni!

PORTI FERKE No, a zsandárság már a végnapjait járja... Nagy idők vannak készülöben. Kossuth állítólag háromezer francia fegyveressel és két hadihajóval partra szállt Debrecenben...

ESKÓROSSY (alapgúnnyal) Igen, igen... és Garibaldi vörösingesei motoros léghajóval keringenek Nyíregyháza fölött... (Elönti a félelem és az indulat) Engem akarsz te provokálni, mihihihihi?! (Sikolyok fonadékaiban) Engem, aki megírtam az irodalomföldről irodalomról szóló értekezésemet?! Aki üdvösen botrányos állathecceket rendeztem a nagykállói elmetébolydában? (Már a másik torkának esne...)

TÓCSA BÁCSI (*felugrik a tolószékből és kardot ránt*) Vissza! Vissza! Mert acélban fürdik, aki most nem retirál! Ezt én mondom, Tócsa!

ESKÓROSSY (*nevetésbe és sírásba csuklik*) Arcotokba vágom szégyenem! Tócsa... Ez jó... Tócsa, ez nagyon jó! Ő mondja... Poloskáknak énekeltem...

MARISKA NÉNEM Jézus!

ZSUZSIKA Maga miért nem ránt kardot, András?!

KUKKONEKI Az idegei, Zsuzsika, az idegei... A felesége megszökött egy könyvtárossal...

PORTI FERKE Kérem, én csak a honszeretet közüdvére hivatkoztam...

TÓCSA BÁCSI Nyugodj meg, büszke érc... (*A kardot visszadugja hüvelyébe*)

TARISZNYAI (*egy adag töltött káposztát hajít ESKÓROSSY felé*) Egyé', nesze, egyé', egyé', mictikus... egyé', hictérikus... Hát nem vagy te magyar?! (*Tovább dobálja a káposztát*)

Hímríngyaós még a száad is...

JULISKA (*a kis nemtő*) Elég, Tibor... Kíméljük az árvát...

TARISZNYAI (*juházik azért*) De csak a maga kiskedvéjért, Juliska... Igyen híják az ő feleségét is, micsoda történelemszakító pillanyat...! Itten ünnepre készülődik minden, ez meg, ez az állatheccs bele akarnya rondítányi itten...

PORTI FERKE (*porolja a ruháját*) A magyar az élet álma... én csak ennyit mondtam...

MARISKA NÉNEM (*próbálkozik*) Lenne még itt egy kis almáspite...

TÓCSA BÁCSI Inkább igyunk... Hű, de nehéz küzdelem volt!

ZSUZSIKA Nem akar beszélni, András?!

TARISZNYAI Igynék már, igynék már! Mer' aszongya:

Ez a pohár a kezembe

A szenvedésnek pohara...

PORTI FERKE (*gyámoltalanul*) El is kéne indulni már...

ESKÓROSSY (*összeszedi magát*) Jól van... tévedtem... megkövetek mindenkit. Ne köpködjetek agyon...

ZSUZSIKA Üljön ide közénk, Attila! András éppen beszélni készül...

KUKKONEKI (*feláll, torkát köszörüli*)

TARISZNYAI (*elbődül*) Hóha...

TÓCSA BÁCSI (*közbelép*) Csitt! Most ne szóljon a dal!

KUKKONEKI A költő pedig nézi a verítékben úszó küzdőket, mintha a végzet megbénította volna a lábait, nem tud egy lépést tenni, a halál már nyakába dobta pányváját, hogy el ne mozdulhasson a kis hídról, amelyhez mindinkább közeledett a hátráló honvédsereg. A magyar hadsereg futni kezdett, zürzavar, bús láрма tölté meg a levegőget. Száguldó, gyötrelmesen igyekvő lábak verték fel a port a költő körül. Talán a mértéktelen fájdalom a haza vesztén és családjá sorsáért markolta meg oly bitorló erővel a költő szívét, hogy nem volt már kedve kitérni a gördülő halálszekér elől?! Talán a végzet elvette öntudatát?!

JULISKA Talán akkor kezdte írni legszebb versét, amiként a hatyú gyönyörűen dalol halála előtt...

TÓCSA BÁCSI Mi lehetett a kezdő sora ennek a költeménynek?!

ZSUZSIKA Sohasem tudhatjuk meg...

KUKKONEKI Ő már tudta. Tovább írta szép versét a lenyugvó napsugarak sugárinál. És állt, mint egy szobor. És már az utolsó menekülő huszár is elfutott mellette.

ESKÓROSSY „Ugorj föl, pajtás, a hátam mögé; elbír még a lovam téged!”

KUKKONEKI De a költő nem válaszolt; állt tovább moccanatlanul a hídon.

TARISZNYAI Öregapó jött, fiára támaszkodva, sántikálva. Nagy szakállá volt, mint a prófétáké.

JULISKA Miért ment az öreg a csatába, holott már lábai csak oly erőtlenül mozogtak, mint a pók letépett lábai?

MARISKA NÉNEM Mely indulat ragadta ki őt a vénség komondormorgású kemencéje mellől?

ESKÓROSSY „Menekülj, fiam, én nem bírom tovább!”

KUKKONEKI Így szólt az öreg, és mindkét kezével a híd szüette fájába kapaszkodott.

TARISZNYAI „Apám!”

KUKKONEKI – kiáltotta a merev hajú, sötét bőrű fiú.

ZSUZSIKA „Üljön kend a hátamra, viszem tovább!”

JULISKA „Hasztalan. Látod amott a muszkát?!”

TÓCSA BÁCSI – mutatott a láthatárra az ősz öregapó.

MARISKA NÉNÉM „Vigyázz kis szegénységünkre...”

KUKKONEKI – így szólt utoljára. Az öreg a kezét nyújtotta a fiúnak.

ESKÓROSSY De az még vonakodott elfogadni.

TÓCSA BACSI „A törökbúznak vedd utadat, ott biztos elrejtőzhetel...”

KUKKONEKI – így szólt az öreg...

JULISKA „Isten áldja meg, édesapám!”

ZSUZSIKA „Téged is, fiam...”

KUKKONEKI Így váltak el, egyszerűen, hangos megindultság nélkül. Könnyhullatásuk sem volt. Most már csak néhány percig látjuk tündökölni a csillagot. Valaki még látta őt letérni az országútról a törökbúza felé...

PORTI FERKE El kéne már indulni lassan...

(Senki nem törődik vele)

JULISKA Magyarország: mennyország...

TARISZNYAI

Hej, nincs ilyen vig ország:

Nincs sehol ily jó bor –

Rózsát és szivárványt

Terem itt a mámor.

Szívem ezt kiáltja:

Hazám a jó kedv, a

Barátság hazája!

(És lassan megindul a zene, a hangászkar Liszt Csárdás obstiné című zongoradarabjának átíratát intonálja. Most már a vége felé közeledik minden...)

KUKKONEKI

Nincs ily költői ország

Maga kárán tanul,

Mintha a csalódást

Imádná bálványul...

Szívem ezt kiáltja:

Hazám a legmagasb

Ábrándok hazája...

TÓCSA BACSI Hej, nincs ily táncos ország

Tánc közben úgy forog,

Úgy lejt a táncospár,

Ahogy szíve dobog.

Majd csendesen, ringón,

Mint a szellő szokott;

Majd meg lerugdosná

A sok szép csillagot.

Szívem ezt kiáltja:

Három a tánc! Hazám

A CSÁRDÁS hazája!!!

(Most már mindenki táncol, Porti Ferke kivételével)

ESKÓROSSY

Hej, nincs ily mesés ország,

Óperencián túl:

Abból is jósol a nép,

Hogyan szalad a nyúl.

Az agyában szintügy

Hemzseg a sok tündér,

Fű, fa babonát rejt,

Beszél az ontott vér...

Szívem ezt kiáltja:

Hazám kísértetek,

Szellemek hazája!!!

(Ez a végső szó. Most már tombol a tánc. És ekkor berohan a színpadra Viktor – talán a nézőtér felől, de mindenképpen valami külső helyről. A szereplők némaképbe merevednek; Porti Ferke, azaz Maximilian odarohan a fiatal spionhoz)

MAXIMILIAN Hát maga mit keres itt?! Miért nem ül nyugodtan a seggén?

VIKTOR Az Isten verje meg, már tíz napja várom magát, és semmi... Nem bírom tovább!

Lassan már megtébolyodok. Az élelem is fogytán...

MAXIMILIAN Hát mit csináljak? Ezek mozdíthatatlanok. Talán még a Lehel kürtje sem ébresztené fel őket. Próbálkozzon maga!

VIKTOR *(az előkép elé lép, és odakiáltja)* Talpra magyar, hí a haza! *(Semmi nem történik)*

Hass, alkoss, gyarapíts! *(Néma csend)* Feltámadott a tenger, a népek tengere!

MAXIMILIAN *(ő is)* Jót s jól, ebben áll a nagy titok...

VIKTOR Lesz még egyszer ünnep a világon!

MAXIMILIAN Magyarország nem volt, de lesz!!!

(Néma csend. A kép továbbra is mozdulatlan)

MAXIMILIAN Három a tánc! Jöjjön!

(A némaképbe vetik magukat. Azonnal megszólal a zene, és féktelenül tombol a tánc. Mindaddig, míg le nem gördül a)

Függöny